

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามหัวข้อ ซึ่งจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
2. ความหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ
4. การวิเคราะห์จำแนก (Discriminant Analysis)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ

1. ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ความหมายการตัดสินใจ

ความหมายของการตัดสินใจ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการตัดสินใจ ดังนี้

ธงชัย สันติวงศ์ (2540 : 191) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการในการสร้างทางเลือกเหล่านั้นเพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียวนำไปดำเนินงาน

สมยศ นาวิการ (2543 : 12) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่าการตัดสินใจหมายถึง การตัดสินใจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ ทางเลือก ผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ขึ้นอยู่กับกระทำที่เลือก ซึ่งผลลัพธ์แต่ละอย่างมีความน่าจะเป็นไม่เท่ากัน และผู้ตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าประโยชน์หรือความสำคัญของการเลือกแต่ละอย่าง ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการตัดสินใจของบุคคลนั้นเป็นกระบวนการซึ่งเป็นลักษณะของการใช้เทคนิควิธีการในการจำกัดทางเลือกให้แตกต่างเท่านั้นเอง

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 117) กล่าวว่า การตัดสินใจคือ การเลือกทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุดซึ่งจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่มีอยู่หรือกำหนดขึ้น

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์ (2546 : 32) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการเลือกทางเลือกมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องมีทางเลือกหลายๆทางเกิดขึ้นก่อน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันจนได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

ดวงนภา เขมะลักษณะ (2547 : 23) กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการคาดคะเนผลที่เกิดจากทางเลือกปฏิบัติที่จะส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

จากความหมายของการตัดสินใจที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจหมายถึง การเลือกทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุดมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้ตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าประโยชน์หรือความสำคัญของการเลือกแต่ละอย่างเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

กระบวนการตัดสินใจ

การที่มนุษย์จะตัดสินใจทำอะไรก็ตามจำเป็นต้องค้นหาข้อมูลและความจริงเพื่อประเมินความเป็นไปได้หรือไม่ได้แล้วจึงตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ โดยวงจรกระบวนการตัดสินใจจะเริ่มจากการมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการตัดสินใจ มีรายละเอียดข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในการเลือกพิจารณาความเป็นไปได้ของทางเลือก ซึ่งการทำนายอาจจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จของประสบการณ์ในอดีตและระดับความปรารถนาของบุคคลนั้น ซึ่งการทำนายผลอาจจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่ง 2 ประการ คือ ข้อมูลที่รวบรวมได้ และน้ำหนักในการคาดคะเนอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม กระบวนการตัดสินใจเป็นการทำความเข้าใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับ

สมิต ออบสุวรรณ (2538 : 35) ได้สังเคราะห์กระบวนการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการตัดสินใจทาง ด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ และจิตวิทยา สรุปเป็นกระบวนการตัดสินใจที่มีเหตุผลซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. รับทราบและกำหนดปัญหา คือ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการณ์หรือเรื่องราวที่ปรากฏให้ชัดเจนว่า ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาเกิดจากอะไร และจุดมุ่งหมายของการตัดสินใจ คืออะไร

2. กำหนดทางเลือกและการรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง คือ การบอกถึงวิธีการ หรือแนวทางหลากหลายที่จะตอบปัญหาในการแก้ไขและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ หรือ

เรื่องราวที่ปรากฏ โดยรวบรวมข้อมูลด้านตนเอง ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวิชาการเพื่อใช้เป็นข้อมูลหรือความรู้พื้นฐานประกอบการพิจารณาแต่ละทางเลือกที่กำหนดไว้

3. การประเมินทางเลือก คือ การพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาทั้งผลดี หรือผลเสียและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ของแต่ละทางเลือกแล้วจัดอันดับความสำคัญของทางเลือก

4. เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด คือ การตัดสินใจในการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง ที่พิจารณาแล้วเห็นว่าจะมีผลดี หรือตรงกับจุดมุ่งหมายมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

5. การวางแผนและปฏิบัติตามการตัดสินใจ คือ การกำหนดลำดับขั้นตอนหรือหลักในการดำเนินการให้ชัดเจน ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงตามทางเลือกที่กำหนดไว้เมื่อลงมือปฏิบัติแล้วต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการปฏิบัตินั้นด้วย

6. การประเมินผลการตัดสินใจ คือ การพิจารณาตรวจสอบทั้งแผนการปฏิบัติตาม การตัดสินใจที่วางไว้และผลที่ได้รับอันเกิดจากการปฏิบัติตามแผนนั้นว่า บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด มีอุปสรรคอะไรบ้าง ถ้าหากไม่บรรลุผลสามารถย้อนกลับไปพิจารณา กระบวนการซ้ำรอยเดิมในขั้นตอนใดก็ได้ และควรเสริมแรงทางบวกกับตนเองทุกครั้งเมื่อถึงขั้นตอนสุดท้าย

วิฑูรย์ ตันศิริคงคล (2542 : 11) กล่าวว่า การตัดสินใจจะเกิดขึ้นจะต้องมีขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การเข้าใจกระบวนการตัดสินใจ ในการเลือกที่จะทำอะไรก็ตามที่ใช้การตัดสินใจซึ่งจะต้องเสี่ยง แต่การเสี่ยงดังกล่าวนี้จะต้องมีหลักการ คือ มีการศึกษาตนเองตั้งแต่การรับรู้เรื่องของตนเอง มีการหาทางเลือกและมีการสำรวจอาชีพตนเอง

2. การรู้จักตนเอง เป็นการรู้จักและเข้าใจความคิด ความรู้สึก การกระทำของความรู้ เหตุรู้ผล มองตนเองในแง่ดี มองผู้อื่นในแง่ดี รักตนเอง รักผู้อื่น มองเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

3. การมีความรู้เรื่องการพัฒนาเพื่ออาชีพ คือ มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จในอาชีพ นักการศึกษากล่าวว่า การที่จะทำให้คนประสบความสำเร็จในอาชีพควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

3.1 มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทุกชีวิตต้องตื่นตัวยอมรับและมองหาทักษะใหม่เริ่ม สถานการณ์ที่เป็นปัญหารับทราบและกำหนดปัญหาความสุขจบกำหนดทางเลือกและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องประเมินทางเลือกข้อมูลด้านตนเองข้อมูลด้านวิชาการข้อมูลด้านสังคมทางเลือกที่ดีที่สุดวางแผนและปฏิบัติตามการตัดสินใจไม่พอใจ ประเมินผลการตัดสินใจ พอใจ

3.2 ตามใจตนเองคู่อ่อนว่าเรามีค่านิยม ความสามารถ มีความต้องการหรือไม่

3.3 มุ่งสู่เส้นทาง มองหาสิ่งที่เป็นไปได้ ซึ่งตรงกับศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง

3.4 ศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง หาสิ่งที่เหมาะสมกับชีวิตตนทุกรูปแบบ

3.5 ขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายสอบถามผู้รู้

4. การเลือกตัดสินใจอย่างไร้ข้อสงสัย การมีการตรวจสอบค้นหาข้อดีข้อเสียอีกครั้งเพื่อให้ผลที่แน่นอน

ชนันท์สิริ สายเป่า (2543 : 12) กล่าวว่า ขั้นตอนของการตัดสินใจแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การจำแนกแยกแยะตัวปัญหา ภายใต้อำนาจรู้สึกต้องหาทางเลือก ซึ่งหมายความว่าได้เกิดประเด็นปัญหาบางอย่างขึ้นแล้ว จุดสำคัญเบื้องต้นของการตัดสินใจจะต้องทำการสำรวจตรวจสอบให้แน่ชัดว่าประเด็นปัญหานั้นคืออะไรกันแน่

2. การจำแนกแยกแยะสาเหตุแห่งตัวปัญหา การจำแนกแยกแยะสาเหตุแห่งตัวประเด็นปัญหาเป็นการกำหนดทางเลือกเพื่อทางเลือกที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือประเด็นอันเป็นผลให้เป็นที่เหมาะสม

3. การกำหนดและการเลือกทางเลือก สำหรับการกำหนดทางเลือกในเชิงกลยุทธ์นั้นจะ ต้องมีความต้องการแหล่งข้อมูลข่าวสารข้อมูลมาเป็นเหตุผลในการกำหนดทางเลือกต่อไป

4. การปฏิบัติการตามการตัดสินใจทางเลือก การปฏิบัติตามการตัดสินใจในการปฏิบัติการตามทางเลือกนี้จำเป็นที่จะต้องติดตามดูว่าเหตุการณ์สถานการณ์บางอย่างที่ได้คาดไว้อาจเปลี่ยนแปลงได้

มนต์ชิตา บุปผาคำ (2544 : 85) กล่าวว่า เหตุผลที่เป็นรูปแบบพื้นฐานในการตัดสินใจที่ดี ซึ่งหลักการของการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลนั้น มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การระบุปัญหาเป็นความสามารถในการบอกปัญหาที่จะเกิดขึ้นเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดถึงเป้าหมายของปัญหา

3. การวิเคราะห์ เป็นการใช้ความคิดเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา

4. การตั้งสมมติฐาน เป็นความสามารถที่จะบอกถึงสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหา การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เป็นการเลือกทางเลือกออกมาเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา เป็นการเลือกอย่างมีเหตุผล และเป็นสิ่งที่คาดว่าจะให้ประโยชน์สูงสุด

แนวทางการแบ่งกระบวนการตัดสินใจของ พรหมเพ็ญแข อคุลย์พันธ์ (2545) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. การรับรู้ปัญหาแล้วพิจารณาปัญหาคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร
2. วิเคราะห์ปัญหาโดยศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากปัญหานั้น ๆ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลที่ต้องการสำหรับการตัดสินใจให้เพียงพอสำหรับทางเลือก
3. การค้นหาทางเลือกเพื่อการตัดสินใจอาศัย ความรู้ ความสามารถประสบการณ์ และภูมิหลังของผู้ตัดสินใจประกอบด้วย

4. ประเมินทางเลือกโดยพิจารณาถึงผลดีผลเสียของแต่ละทางเลือกนำมาผลดีมาเปรียบเทียบกับกันแล้วเลือกทางที่น่าจะเกิดผลเสียน้อยที่สุด

5. ตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดหลังจากได้ประเมินทางเลือกในข้อ 4 เรียบร้อยแล้ว

6. ลงมือปฏิบัติและประเมินผลการตัดสินใจ กล่าวคือ เมื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกแล้วขั้นต่อมาคือการลงมือปฏิบัติเพื่อที่จะได้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หลังจากนั้นจึงทำการประเมินผลว่าการตัดสินใจของคนนั้นถูกต้องหรือเหมาะสมหรือไม่จากกระบวนการตัดสินใจดังกล่าวในการตัดสินใจจะเริ่มจากการมีปัญหาลงมือปฏิบัติแล้วจึงพิจารณาวิเคราะห์ปัญหาถึงสาเหตุและผลกระทบโดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาประกอบการพิจารณาเพื่อค้นหาสิ่งที่ดีที่สุดแล้วจึงตัดสินใจที่จะลงมือกระทำหรือปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ หากไม่สำเร็จหรือยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ก็จะทำการเริ่มขั้นตอนต่าง ๆ ใหม่โดยพิจารณาวิเคราะห์ปัญหาใหม่อีกครั้งเพื่อหาทางเลือกในการที่จะลงมือกระทำหรือปฏิบัติให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในที่สุด

ชูชัย เทพสาร (2546 : 16) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจมี 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดปัญหา โดยทั่วไปปัญหาหมายถึงสภาพที่ไม่เป็นที่พอใจและความไม่พอใจมักจะเกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรเป็นหรือที่ต้องการของผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจ

2. กำหนดมาตรฐานสำหรับใช้ในการตัดสินใจ อันเป็นการระบุถึงลักษณะและปัจจัยต่างๆ ที่จะต้องใช้พิจารณาในการตัดสินใจ

3. ลำดับความสำคัญของมาตรการหรือปัจจัยที่กำหนดไว้ว่าอะไรมีความสำคัญมากที่สุดและเรียงลำดับกันไว้

4. กำหนดทางเลือกที่พอจะมีความเป็นไปได้จำนวนหนึ่ง และกำหนดคุณค่าของทางเลือกตามมาตรการแต่ละอย่าง

5. เมื่อมีทางเลือกแล้ว ขั้นต่อไปเป็นการประเมินแต่ละทางเลือกว่ามีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร โดยอาศัยมาตรการหรือปัจจัยที่กำหนดไว้ และหาค่าของแต่ละทางเลือกอาศัยน้ำหนักของแต่ละมาตรการคูณกับคุณค่าของทางเลือก แล้วนำมารวมกันเป็นค่าทั้งหมดของแต่ละทางเลือก

6. ขั้นสุดท้าย คือ การเลือกเอาทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกที่มีคะแนนมากที่สุด

อาจสรุปได้ว่ากระบวนการตัดสินใจที่จำเป็นจะต้องมีการดำเนินการเกิดขึ้นตั้งแต่เกิดความรู้สึกในตัวปัญหา หาข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ประเมินค่าข่าวสาร กำหนดทางเลือกการเลือกทางเลือกและการปฏิบัติตามการตัดสินใจจะถูกต้องหรือเหมาะสมขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจ ดังนั้นการตัดสินใจเลือกของบุคคลมักเป็นการตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตนพึงพอใจโดยผ่านกระบวนการต่างๆ

ประเภทของการตัดสินใจ

วิฑูรย์ ตันศิริคงค (2542 : 25) กล่าวว่า เนื่องจากการตัดสินใจมีผลทางการปฏิบัติเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในอนาคตดังนั้นจึงใช้ปรากฏการณ์แห่งความไม่แน่นอนเป็นเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

1. การตัดสินใจภายใต้ภาวะแน่นอน (Certainty) ผู้ตัดสินใจมีข้อมูลที่สมบูรณ์แน่นอนชัดเจนเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์กำหนดได้ว่าสถานการณ์ใดจะเกิดอย่างไร แต่ในความเป็นจริงนั้นการตัดสินใจภายใต้ภาวะความแน่นอนมีโอกาสนั้นไปได้น้อยมากหรือแทบไม่มีเลย จึงได้นำกลวิธีการตัดสินใจทั้งหลายมาพัฒนาในรูปของการตัดสินใจภายใต้ภาวะที่แน่นอน โดยกำหนดข้อสมมติไว้ว่าสถานการณ์ใดบ้างที่เกิด

2. การตัดสินใจภายใต้สภาวะไม่แน่นอน (Uncertainty) การตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอนมีโอกาสเกิดได้มากที่สุด ผู้ตัดสินใจต้องปฏิบัติด้วยความมีเดม เพราะปราศจากข้อมูลหรือแทบไม่มีข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณา เกณฑ์ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยรายบุคคลของผู้ตัดสินใจซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภทดังนี้

2.1 บุคคลประเภทใช้หลักการได้น้อยดีกว่าไม่ได้เลย (Maximin) บุคคลประเภทนี้มักเป็นผู้ที่ระแวงระวังภัยไม่ไว้วางใจความไม่แน่นอนมีประสบการณ์ในการคาดการณ์ด้านร้าย ฉะนั้นจึงตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่แน่ใจว่าประสบผลสำเร็จต่ำสุดแต่ความแน่นอนสูง

2.2 บุคคลประเภทผู้โชคดีเสมอ (Maximize Minimum Payoff) บุคคลประเภทนี้จัดเป็นผู้มีประสบการณ์ในการคาดการณ์ล่วงหน้าในแง่ดีไม่คำนึงถึงความไม่แน่นอนเพราะเชื่อมั่นในความเชี่ยวชาญสูงสุดของตน

2.3 บุคคลประเภทใช้หลักประนีประนอม (Middle of Line between the Maximax and Maximin) บุคคลทั้งสองประเภทนี้เหมาะสมเมื่อร่วมในสถานการณ์ที่ประกอบด้วยบุคคลทั้งสองประเภทดังกล่าวข้างต้น

2.4 บุคคลประเภทยึดความเสมอภาค (Criterion of Rationality) ประเภทในกรณีนี้แตกต่างการกรณีประนีประนอม เพราะจะนำทางเลือกมาคิดถ่วงน้ำหนักให้เท่ากันและเหมือนกันหมด ส่วนการตัดสินใจยังคงยึดหลักเดียวกันคือพิจารณาจากค่าสูงสุดของปริมาณตามที่คาดหวัง

2.5 บุคคลประเภทแม็กซ์แมกซ์ (Maximax) หรือประเภทไฟสูงเกินศักดิ์ คือพยายามรักษาโอกาสที่จะได้รับประโยชน์สูงสุดหรือ ในอีกแง่หนึ่งคือปฏิบัติตามทางเลือกที่มีโอกาสเสียน้อยที่สุดนั่นเอง

3. การตัดสินใจภายใต้ภาวะเสี่ยง (Risk) การตัดสินใจภายใต้สภาวะการเสี่ยงมีโอกาสนั้นไปได้สูง รองจากการตัดสินใจภายใต้ภาวะไม่แน่นอน เนื่องจากภาวะนี้อยู่กึ่งกลางระหว่างภาวะแน่นอนและไม่แน่นอน การตัดสินใจจะทำตามข้อมูลที่พอมืออยู่ข้างแต่ไม่สมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้รับเพียงช่วยให้คาดเดาว่าตามรูปแบบของความน่าจะเป็นนั้น สภาวะการณ์ใดมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้บ้าง โดย ข้อมูลจะมีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ

รัตติกาล สารทอง (2551 : 35) กล่าวว่า การตัดสินใจสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. การตัดสินใจที่จำแนกตามพฤติกรรม ประกอบด้วย การตัดสินใจเป็นรายบุคคล และการตัดสินใจเป็นกลุ่ม การตัดสินใจเป็นรายบุคคล เป็นการตัดสินใจบุคคลเดียวโดยที่บุคคลนั้นอาจขอคำแนะนำจากบุคคลอื่น แต่ความรับผิดชอบในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นเพียงคนเดียว สำหรับการตัดสินใจที่มีบุคคลหลายคนมีส่วนร่วมในการกระทำเป็นการตัดสินใจที่กล้าเสี่ยงมากกว่าการตัดสินใจเป็นรายบุคคล เหตุผลสำคัญก็คือ การตัดสินใจกลุ่มจะเป็นการกระจายความคิดกระจายความรับผิดชอบ สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกว่ามีความเสี่ยงเกิดขึ้น การตัดสินใจนั้น ๆ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่ม ไม่ใช่ความผิดของใครคนใดคนหนึ่ง

2. การตัดสินใจที่จำแนกตามระยะเวลา ประกอบด้วย การตัดสินใจระยะสั้นเป็นการตัดสินใจที่ต้องทำเป็นประจำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และความไม่แน่นอนมีมาก บางครั้งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จหรือทำให้ได้ผลผลิตสูง หรือบางครั้งเป็นการช่วยคลี่คลายปัญหาแวดล้อมต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ในส่วนของการตัดสินใจระยะยาว เป็นการตัดสินใจที่ต้องการวางแผนเกี่ยวกับอนาคตจะต้องมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอน

Reeder (1996 อ้างถึงใน รัตติกาล สารทอง, 2551 : 39 – 40) ได้รวบรวมทฤษฎีทางสังคมวิทยาเพื่อมาอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเขาเห็นว่า โดยทั่วไปรูปแบบ (Model) ทางด้านจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นนักสังคมวิทยามักจะมองในแง่ของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกจะมีผลต่อการตัดสินใจ แต่ Reeder เชื่อว่าปัจจัยภายนอกจริง ๆ แล้วไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่ละบุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านี้มาสู่ตัวคน ซึ่งจะอยู่ในรูปของความเชื่อและไม่เชื่อที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้นบุคคลอาจจะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกันแต่เหตุผลที่ทำให้เกิดการตัดสินใจจะแตกต่างกัน Reeder จึงได้อธิบายเหตุผลในการกระทำสิ่งใดของมนุษย์ว่าเดินจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายหรือจุดประสงค์ (Goals) คือกิจกรรม วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจธุระ หรือสภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลต้องการ ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นผู้กระทำจะต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้าและผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อบรรลุเป้าประสงค์หรือเป้าหมายนั้น ๆ

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) คือการรับรู้หรือความเข้าใจง่ายของแต่ละคนหรือกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ความเชื่อนั้นเป็นผลมาจากการที่บุคคลได้รับรู้ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดหรือความรู้ที่ตนเองซึ่งความเชื่อจะมีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลและพฤติกรรมทางสังคมในกรณีที่ว่าบุคคลและจะเลือกรูปแบบของพฤติกรรมบนพื้นฐานของความเชื่อที่ตนยึดมั่นอยู่ ซึ่งความเชื่อนี้คือการยอมรับข้อเสนอดิฉันเสนอหนึ่งว่าเป็นความจริงความเชื่อทำให้เกิดภาวะทางจิตใจในแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานสำหรับการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อนี้จะส่งผลให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นก็ไม่ได้

3. ค่านิยม (Value Standard) คือสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร ผู้กระทำเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบที่ยึดถือปฏิบัติ ค่านิยมของมนุษย์หรือของผู้กระทำทางสังคมจะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคล โดยบุคคลพยายามที่จะกระทำสอดคล้องกับค่านิยมที่ตนเองยึดถืออยู่

4. นิสัยและธรรมเนียม (Habits And Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี ซึ่งถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วยการตัดสินใจที่เลือกกระทำ เช่น ไม่มีการอนุมัติไม่มีการร่วมพฤติกรรมอย่างใดอย่าง

หนึ่งของมนุษย์หรือของผู้กระทำทางสังคมส่วนหนึ่งเนื่องมาจากแบบพฤติกรรมที่สังคมกำหนดให้แล้ว

5. การคาดหวัง (Expectation) เป็นการรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่าบุคคลอื่นกลุ่มหรือสังคมโดยทั่วไปต้องการให้เชื่อหรือรู้สึก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้น หรือกล่าวได้ว่าความคาดหวัง คือท่าทีของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นในการตัดสินใจในการเลือกพฤติกรรมของบุคคล (Social Action) ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความคาดหวังและท่าทีของบุคคลอื่นด้วย

6. ข้อผูกพัน (Commitments) สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่ตนเกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ผู้กระทำจะทำตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น ดังนั้นข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้ว่าข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

7. การบังคับ (Force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้กระทำการตัดสินใจได้เร็วขึ้นเพราะขณะที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยตนเองรู้สึกว่ามีทางเลือกอื่นอีก นอกจากจะต้องประพฤติปฏิบัติตามในสถานการณ์ที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำสิ่งต่าง ๆ แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำดีหรือไม่ นั่นการบังคับจะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจปฏิบัติได้เร็วขึ้น ดังนั้นการบังคับจึงมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เนื่องบุคคลมักมีแนวโน้มเพียงที่จะประพฤติปฏิบัติเมื่อถูกบังคับให้ทำ

8. โอกาส (Opportunity) ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือทางเลือกที่มีอยู่ซึ่งเมื่อผู้กระทำพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้นมีช่องทางจังหวะเวลาที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้เลือกกระทำได้ ดังนั้นการที่บุคคลจะตัดสินใจและประพฤติปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปจึงขึ้นอยู่กับโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

9. ความสามารถ (Ability) คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับกำลังหรือพลังของตนเองในการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนบรรลุผลสำเร็จภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ผู้กระทำจะตระหนักถึงความสามารถของตนเองก่อนการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมเพราะรู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้วจะมีความสามารถกระทำได้นั่นเอง ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะกระทำพฤติกรรมใด ๆ จะพิจารณาขีดความสามารถของตนเองเสียก่อน

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากคนอื่น ๆ เช่น เมื่อนักเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรืออาจารย์ ก็เป็นปัจจัยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนต่อได้ทำให้มีความก้าวหน้าในอาชีพการงานต่อไป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2539 : 557 - 558) กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจคือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับผลได้ผลเสียต่อตนเอง เช่น ในการเลือกอาชีพจะคำนึงถึงรายได้ จะทำให้มีกินมีใช้ระดับใด งานนั้นน่าสนใจตรงตามความถนัดความสามารถของตนหรือไม่ จะทำงานในท้องถิ่นที่ตนเองต้องการหรือไม่ มีโอกาสก้าวหน้าและมั่นคงในการทำงานนั้นมากน้อยเพียงใด

2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับผลได้ผลเสียต่อคนใกล้ชิด ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญเพียงพอไหม มีเวลาให้กับครอบครัวหรือไม่ มีสวัสดิการสำหรับครอบครัวหรือไม่

3. ปัจจัยด้านการยอมรับตนเอง โดยบุคคลจะพิจารณาว่าถ้าเลือกกระทำเช่นนั้นแล้ว ตนภูมิใจหรือไม่ เช่น ถ้าตัดสินใจศึกษาต่อสาขาวิชานี้ตนเองภูมิใจหรือรู้สึกดีอยู่เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านบุคคลแวดล้อม เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การตัดสินใจเลือกสาขาการเรียน เลือกอาชีพ เลือกคู่ตัดสินใจปลูกบ้านกระทั่งการตัดสินใจเล็ก ๆ น้อย ๆ

5. ปัจจัยด้านศีลธรรมจรรยา การตัดสินใจของบุคคลไม่ใช่จะคำนึงถึงสิ่งที่จะทำให้บุคคลนั้นพึงพอใจทั้งหมด ยังมีปัจจัยด้านศีลธรรมจรรยาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ถ้าสิ่งที่ตัดสินใจลงไปตนเองพอใจแต่ผิดศีลธรรมจรรยาทำให้ตัดสินใจเช่นนั้นไม่ได้

6. ปัจจัยด้านการยอมรับของสังคม เช่น ในสังคมที่คิดว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องธรรมดากับสังคมที่คิดว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องร้ายแรง การตัดสินใจหย่าร้างในกรณีแรกคงง่ายกว่ากรณีหลังเป็นต้น

7. ปัจจัยด้านอารมณ์ ในขณะที่บุคคลตกอยู่ในสภาพที่มีอารมณ์รุนแรง เช่น รักเกลียด โกรธ กลัว หรือกังวลอย่างหนัก ถ้าตัดสินใจอะไรลงไปในขณะที่นั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดความผิดพลาดได้ง่าย หรือในกรณีที่มีเรื่องสำคัญต้องตัดสินใจ คนเราจะเกิดความเครียดไม่แน่ใจว่าการตัดสินใจนั้นเหมาะสมหรือไม่ การตัดสินใจจึงควรรอให้อารมณ์อยู่ในสภาวะสงบเสียก่อนแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินใจ

วุฒิชัย จ้านง (2540 : 16 - 17) ได้กล่าวพฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์ไว้ 9 ประเด็น คือ

1. นิสัยเป็นผลของการเรียนรู้หรือสร้างประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว หากว่าการพฤติกรรมปฏิบัติซึ่งเป็นไปค่อนข้างจะอัตโนมัติเพราะว่าได้มีการประพฤติปฏิบัติเช่นนี้มาก่อนแล้ว และรู้สึกว่าได้ผลดีพอสมควรเพราะการตัดสินใจและการเลือกทางเลือกในสถานการณ์ใหม่ซึ่ง

ถึงแม้จะเป็นสถานการณ์ใหม่แต่คล้ายกับสถานการณ์เก่ามนุษย์ที่ชอบจะตัดสินใจตามความเคยชินที่ได้ปฏิบัติมา

2. การแก้ปัญหา ลักษณะของการตัดสินใจในระดับที่สองนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่พยายามเกี่ยวข้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมคือการประเมินสิ่งใหม่ ๆ ในสถานการณ์ใหม่ พยายามที่จะใช้เทคนิควิธี ตลอดจนกลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้มาแนวทางปฏิบัติแต่ละครั้งในหลายกรณีมิได้ทำโดยนิสัยแต่มีวิธีหลายวิธีจะใช้ประเมินสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อที่จะหาช่องทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น

3. ความสร้างสรรค์ เป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์แปลงใหม่ซึ่ง Durkin กล่าวแนะนำเป็นเรื่องของการทดลองแล้วประสบความสำเร็จผลพลาดัดไปคือการค่อย ๆ วิเคราะห์และทำที่สุดคือการจัดรูปแบบใหม่โดยทันทีการสร้างสรรคนี้มีลักษณะของการเสี่ยงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งการใช้ความรู้สึกประเภทหนึ่งที่เราเรียกว่าลางสังหรณ์ สาเหตุที่เกิดความรู้สึกเช่นนั้นมิได้หมายความว่าผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ หากแต่ว่าเป็นการมองเห็นสู่ทางโดยสภาพสิ่งบอกใบ้

4. การเรียนรู้และการรับรู้ พฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์โดยทั่วไป มักจะตั้งเริ่มต้นจากการที่เรามีความรู้ ซึ่งทั้งนี้เราอาจจะยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่าในสภาพของการรับรู้ของมนุษย์นั้นมักเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า “เลือกที่จะรับรู้” การเรียนรู้และการรับรู้ของบุคคลนั้นเป็นลักษณะของการสั่งสมทางสังคม

5. ฐานะและบทบาท การรับรู้ในฐานะและบทบาทของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่ง เพราะลักษณะการที่บุคคลเข้ามาทำงานในองค์กรใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีบทบาทที่ตนแสดง และยิ่งไปกว่านั้นจะต้องพยายามผสมผสานบทบาทส่วนตัวที่แสดง หรือวิธีการที่จะพัฒนาตนเองกับบทบาทที่ตัวต้องการแสดงตามความต้องการองค์กร ซึ่งในกรณีนี้เป็นความสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ทำการตัดสินใจต้องทำความเข้าใจให้ดีไม่เช่นนั้นแล้วลักษณะการตัดสินใจจะเป็นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัวมากกว่าองค์กร

6. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพฤติกรรมการตัดสินใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตลอดจนการสั่งสมทางสังคมในองค์กร

7. ภาวะผู้นำ ลักษณะภาวะผู้นำที่ผู้ตัดสินใจต้องใช้จะแสดงออกมาถึงกระบวนการวิธีที่ผู้ทำการตัดสินใจ เป็นต้นว่าถ้าผู้นำนั้นยกอำนาจของตนเป็นใหญ่แต่ผู้เดียวมีความเชื่อถือและคืออันมีความเป็นตัวของตัวเองมากเกินไป ภาวะผู้นำนั้นจะส่งผลออกมาในกระบวนการตัดสินใจของผู้ผู้นั้นในขณะที่เดียวกันจะเห็นว่าภาวะผู้นำนั้นเปลี่ยนไป กระบวนการตัดสินใจจะเปลี่ยนไปด้วย เช่น ภาวะผู้นำอาจจะเป็นไปในลักษณะไม่กล้าตัดสินใจ เป็นต้น

8. การร่วมอำนาจกัน การปฏิบัติส่วนหนึ่งของสังคมนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนอำนาจซึ่งกันและกันในกรณีของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีการร่วมอำนาจกันว่า ถ้าฐานของอำนาจผู้ใต้บังคับบัญชาเท่า ๆ กับอำนาจของผู้บังคับบัญชาแล้วการร่วมอำนาจจะมีมากขึ้น กระบวนการตัดสินใจหากว่าในสังคมไทยโดยเฉพาะฐานอำนาจของผู้ใต้บังคับบัญชานั้นอยู่ต่ำกว่าผู้บังคับบัญชาอย่างมากเหลือเกิน ในกรณีเช่นนี้เราจะเห็นว่าอำนาจหน้าที่การตัดสินใจโดยตรงนั้นมักจะตกอยู่ที่ผู้บังคับบัญชา

9. การปฏิบัติต่อกัน การปฏิบัติต่อกันว่ามีการยอมรับหรือการประสานงาน เข้าอกเข้าใจกันมาน้อยสักประการใด ซึ่งลักษณะการเช่นว่าการนี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเอกบุคคลในองค์กรนั้น เช่น การร่วมมือประมาณกันมีอยู่น้อยเพราะฉะนั้นการตัดสินใจอาจจะออกมาเป็นเอกเทศได้

ศุภรณ์ เสรีรัตน์ (2544 : 18 – 19) กล่าวว่า ปัจจัยที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักศึกษา มี 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยที่อยู่ภายในของบุคคล โดยเรียกว่าปัจจัยพื้นฐาน
2. ปัจจัยที่อยู่ภายนอกของบุคคล โดยเรียกว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยพื้นฐานของนักศึกษาซึ่งจะเป็นตัวควบคุมกระบวนการ ความคิดภายในทั้งหมดของนักศึกษาจะมีด้วยกัน 4 ประการ

1. ความต้องการของนักศึกษา
2. แรงจูงใจ
3. บุคลิกภาพ
4. การรู้ ซึ่งการรู้จะมีองค์ประกอบเป็นปัจจัยย่อย 3 ปัจจัย การรับรู้ ทักษะคิดและการ

เรียนรู้

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาแบ่งออกอย่างกว้าง ๆ ได้

5 ปัจจัย คือ

1. อิทธิพลของครอบครัว
2. อิทธิพลของสังคม
3. อิทธิพลของธุรกิจ
4. อิทธิพลของวัฒนธรรม
5. อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรืออิทธิพลของรายได้

อัยญาอุธ สุนทรสารทูล (2547 : 34) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมี 4 ด้าน คือ

1. ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ หลักธรรมของสังคม ระบบการศึกษาและสิ่งแวดล้อม
 2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น อาชีพ การทำมาหากิน รายได้ การเพิ่มผลผลิตอาหาร เงินทุน และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
 3. ปัจจัยด้านผู้ตัดสินใจ เช่น ระดับการศึกษา ระดับสติปัญญา ความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ประสบการณ์เดิม วุฒิภาวะ นิสัย อารมณ์ และความจำเป็นส่วนตัวของผู้ตัดสินใจ
 4. ปัจจัยด้านเวลาสถานที่และข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจที่กระทำในเวลาสถานที่และข้อเท็จจริงที่ได้รับมีปริมาณและคุณภาพแตกต่างกัน วิธีเลือกใช้อาจจะแตกต่างกันด้วย
- อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและสังคมได้ และปัจจัยด้านรูปแบบจิตวิทยาสังคมได้แก่ เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย ความเชื่อ ค่านิยม นิสัยและขนบธรรมเนียม ความคาดหวัง ข้อผูกพัน การบังคับ โอกาส ความสามารถ และการสนับสนุน

2. ความหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การจัดการระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นผู้นำ และเสริมสร้างสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ให้เจริญ สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งวิทยาการที่ทำให้ได้รู้จักใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาด้านจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2549 : 98) กล่าวถึงความหมายของการศึกษาระดับที่สาม และเป็นระดับสูงสุดในระบบการศึกษา เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากระดับมัธยมศึกษา ขอบข่ายของการอุดมศึกษาจึงครอบคลุมการศึกษาตั้งแต่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือ อนุปริญญา ระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งเรียกว่า ระดับบัณฑิตศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับต่อจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา มีจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ว่า การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพในระดับกลาง รวมทั้งมีความสามารถในการริเริ่มประกอบการ และการศึกษาระดับปริญญา ซึ่งประกอบด้วยระดับปริญญาตรีและสูงกวานั้น การศึกษาระดับปริญญาตรีมุ่ง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้

พัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มการพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี

จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมายตามแนวทางความคิดของวิทช์ วิศทเวทย์ (2544 : 11) กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีหน้าที่ที่จะถ่ายทอดความรู้วิชาการที่ได้รับจากประเทศที่เจริญแล้วมาแจกจ่ายให้นักศึกษาโดยมิได้มีการสอบทาน หรือประยุกต์ให้เป็นความรู้ที่เหมาะสมกับประเทศไทย เพียงทำหน้าที่คนกลางรับสิ่งที่โลกตะวันตกค้นพบและนำมาจ่ายให้ผู้เรียนจะได้นำความรู้วิชาการตลอดถึงเทคโนโลยีเหล่านี้พัฒนาประเทศให้เหมือนกับประเทศทางตะวันตกที่เจริญแล้วเท่านั้นเอง และแนวคิดของไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2549 : 103) คือ มีหน้าที่ที่จะต้องดำรงไว้ ถ่ายทอดและพัฒนาบรรทัดฐานวัฒนธรรม ให้ความรู้พัฒนาความสามารถ ทักษะต่างๆ ที่จะประกอบอาชีพในระดับสูง มีการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เจริญขึ้นได้อย่างสมบูรณ์และกลมกลืนกันเป็นเอกภาพ เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นบุคคลเป็นสมาชิกให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป นอกจากนี้การศึกษาในระดับอุดมศึกษามุ่งที่จะเสริมสร้างความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคล สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งวิทยาการที่จะเอื้อต่อการให้คนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างเสรีสร้างสรรค์ และต้องได้รับการพัฒนาด้านมโนธรรมและจริยธรรมให้อยู่ในระดับสูงด้วย

วิสัยทัศน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา

วิสัยทัศน์สำหรับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554) ภายใต้กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) (สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551 : 30 – 32) มีดังนี้

1) สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มุ่งตอบสนองผู้เรียนในวัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุเพื่อรองรับเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ได้

2) อุดมศึกษาไทยมีศักยภาพในการสร้างความรู้และนวัตกรรม และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา (Education Hub) และการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาค บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการแข่งขันในระดับสากลสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน โดยใช้กลไกธรรมมาภิบาล เครือข่ายอุดมศึกษา บนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาอุดมศึกษา

เป้าหมายการพัฒนาอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว

ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565)

1. มุ่งยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และมีสมรรถนะสากล สามารถเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคม และปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต
2. มุ่งพัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาไทยในการสร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการแข่งขันในระดับสากล รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนและท้องถิ่นบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ และเอกภาพเชิงระบบ โดยใช้กลไก ธรรมมาภิบาล เครือข่ายอุดมศึกษาทั้งประเทศ
3. มุ่งแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีส่วนช่วยเหลือบรรเทาความเดือนร้อนจากวิกฤติด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องการว่างงาน
4. มุ่งปฏิรูปอุดมศึกษาทุกด้าน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทย

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2551-2554) ได้กำหนด

เป้าหมายภายในปี 2554 ไว้ดังนี้

1. มีผู้เข้าเรียนอุดมศึกษาของประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 37 ของประชากรวัย 18-24 ปี หรือจำนวนประมาณ 2,242,970 คน
2. เพิ่มสัดส่วนผู้เข้าศึกษาอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จากเดิม 28 : 72 เป็น 33 : 67

3. มุ่งปฏิรูปการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มสัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ระดับปริญญาเอกให้เป็นร้อยละ 30
4. ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีงานทำไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
5. ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีความสามารถด้านวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถใช้เทคโนโลยีพื้นฐานได้เป็นอย่างดี มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ
6. มีสถาบันอุดมศึกษาได้รับการจัดอันดับในเวทีโลกอย่างน้อย 5 แห่ง
7. ชะลอการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นใหม่ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 สำหรับการจัดการอุดมศึกษาเอกชนให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญ ความต้องการในการพัฒนาประเทศ พื้นที่ให้บริการ และแนวโน้มประชากร
8. เน้นการมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคอุตสาหกรรมบริการ ในการเพิ่มขีดความสามารถการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาแรงงานที่มีความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อเพิ่มศักยภาพของไทยในการแข่งขันกับนานาประเทศ
9. เพิ่มศักยภาพการผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรม ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย
10. เพิ่มจำนวนผู้เรียนอุดมศึกษานอกเหนือช่วงอายุ 18-24 ปี โดยใช้ระบบสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อรองรับการศึกษาตลอดชีวิต
11. มีพระราชบัญญัติอุดมศึกษาที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเรื่องการบริหารจัดการ การเงิน คุณภาพมาตรฐาน สติติอุดมศึกษาและการรายงาน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษาไทย

การพัฒนาอุดมศึกษาไทยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เป้าหมาย

1. ชะลอการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับการจัดการอุดมศึกษาเอกชนให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญ ความต้องการในการพัฒนาประเทศ พื้นที่การให้บริการ และแนวโน้มประชากร
2. ยุบเลิก/ยุบรวมสาขาวิชาที่ซ้ำซ้อนหรือที่มีมากเกินไป

3. ปฏิรูปอุดมศึกษาทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทย
4. พัฒนาบัณฑิตทั้งเรื่องวิชาการและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
5. มีการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่มตามความเชี่ยวชาญของสถาบัน ประกอบด้วย (1) กลุ่มวิทยาลัยชุมชน โดยให้มีสัดส่วนอาจารย์ปริญญาเอก 10% และนักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 20 : 80 (2) กลุ่มสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตผู้นำ โดยให้มีสัดส่วนอาจารย์ปริญญาเอก 50% และนักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 60 : 40 (3) กลุ่มสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตเฉพาะทาง โดยให้มีสัดส่วนอาจารย์ปริญญาเอก 70% และนักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 60 : 40 และ (4) กลุ่มสถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก โดยให้มีสัดส่วนอาจารย์ปริญญาเอก 100% และนักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 90 : 10

มาตรการ

1. ชะลอการขยายตัวในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และให้เน้นการพัฒนาคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากประชากรวัยเรียน 18-24 ปี ที่จะเข้าเรียนอุดมศึกษามีจำนวนอัตราการเพิ่มที่ลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เป็นต้นไป แต่ต้องคำนึงถึงการกระจายตัวตามแหล่งประชากร ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา การกำหนดนโยบายอุดมศึกษาเชิงพื้นที่เครือข่ายความร่วมมือและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับการจัดการอุดมศึกษาเอกชนให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญ และความต้องการในการพัฒนาประเทศ พื้นที่การให้บริการ และแนวโน้มประชากร
2. ดำเนินการปฏิรูปอุดมศึกษาทั้งระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทย
3. ยกระดับวัยแรงงานที่มีความรู้ (Knowledge Workers) นอกเหนือจากการผลิตบัณฑิต และส่งเสริมการวิจัยและการทำงานร่วมกันระหว่างอุดมศึกษาและภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมรายสาขา เพื่อให้ประเทศพึ่งตนเองได้ทุกด้าน
4. จัดทำ Tracer Study ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระบบอุดมศึกษาโดยรวม เพื่อติดตามผลการประกอบอาชีพของบัณฑิต รวมทั้งการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและตัวบัณฑิต เพื่อใช้ประกอบการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการวางแผนอุดมศึกษาอย่างมีระบบ
5. จัดทำหลักเกณฑ์และกลไกการกำกับและตรวจสอบและจัดตั้งศูนย์สถิติอุดมศึกษาที่สามารถประมวลข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายและการเงินในการให้เกิดผลทางปฏิบัติเพื่อให้ลดเลิกหลักสูตรที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมและแรงงาน รวมทั้ง ลดเลิก/

สถาบันที่มีปัญหาคุณภาพอย่างรุนแรง

6. ปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่มุ่งเน้นการประกันคุณภาพบัณฑิตด้วยการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้(Learning Outcome) ที่คาดหวังของบัณฑิตทั้งด้านวิชาการ ทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นเฉพาะสาขาวิชา รวมทั้งคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม
7. ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการเข้าถึงอุดมศึกษา โดยใช้ประโยชน์จากระบบเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วประเทศ ทั้งผู้อยู่ในวัยเรียน และวัยแรงงาน รวมทั้งผู้สูงอายุ
8. ให้มีการจัดสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิทยาลัยชุมชน 2) กลุ่มสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตผู้นำ 3) กลุ่มสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตเฉพาะทาง และ 4) กลุ่มสถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก
9. ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้เรื่องสันติศึกษา คุณค่าของสังคมพหุวัฒนธรรม และวัฒนธรรม เพื่อสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกัน พึ่งพาซึ่งกันและกันและลดความขัดแย้ง
10. ให้มีรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับกลุ่มนั้นๆ และมีกลไกในการรักษาและพัฒนาคณาจารย์ เพื่อป้องกันสมองไหลไปนอกประเทศ
11. ให้สถาบันอุดมศึกษามีส่วนช่วยปลูกจิตสำนึกให้คนไทยเห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย และยกระดับวัฒนธรรมไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่รู้จัก และยอมรับในระดับนานาชาติ
12. สนับสนุนให้ผู้พิการได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อใน มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน และให้ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาพิการ
13. สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่มีพื้นที่ตั้งในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น
14. ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข
15. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศมากขึ้น

การเชื่อมต่อการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา

เป้าหมาย

1. สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาเด็กตามศักยภาพและความสามารถของตนเอง ทั้งเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กทั่วไป และเด็กด้อยโอกาส
2. กระบวนการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการปรับปรุงให้มีคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครู
3. มีระบบการสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ปรับปรุงระบบการคัดเลือกการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาให้ได้ผู้เรียนตรงตามศักยภาพ และความถนัด

มาตรการ

1. สถาบันอุดมศึกษาร่วมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาเด็กในทุกกลุ่มตามศักยภาพ ทั้งเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กทั่วไป และเด็กด้อยโอกาส เพื่อเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาได้ตามศักยภาพและความสามารถ โดยเฉพาะเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้มีการจัดระบบหลักสูตรเกียรตินิยม
2. ทบทวนกระบวนการผลิตและพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งส่งเสริมให้มีคนดี คนเก่งเข้ามาเรียนครูและพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าเรียนครูที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เฉพาะกิจ รวมทั้งผสมผสานเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในการผลิต
3. จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันผลิตครูเพื่อพัฒนาสถาบันผลิตครูของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพในการผลิตครูที่มีคุณภาพและจริยธรรม
4. เปิดโอกาสให้ผู้จบอาชีวศึกษาสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ด้วยความยืดหยุ่น รวมทั้งให้มีการสะสมหน่วยกิตในลักษณะธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) ของมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงาน และควรเปิดกว้างให้สอดคล้องกับระดับปฏิบัติการ หรือเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
5. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทช่วยทำความเข้าใจและแนะแนวการศึกษาต่อให้นักเรียนใน โรงเรียน เพื่อทราบทิศทางของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

บทบาทของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ

เป้าหมาย

1. มีศูนย์ความเป็นเลิศที่เป็นแหล่งสร้างผลงานทางวิชาการเฉพาะสาขาในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อม และเชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ เพื่อจัดระเบียบทางวิชาการใหม่ในการจัดการบัณฑิตศึกษาและการวิจัย โดยใช้โจทย์หรือปัญหาจากภาคการผลิตมาจัดทำเป็นหลักสูตรการศึกษา และวิจัยบูรณาการที่ช่วยตอบโจทย์ปัญหา
2. มีระบบการประเมินความพร้อมในการวิจัยเพื่อสร้างความเป็นเลิศ
3. มีการพัฒนาระบบการวิจัยที่ชัดเจนในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มีมหาวิทยาลัยวิจัยที่เป็นหลักในการพัฒนาการวิจัยของประเทศ
4. มีหลักสูตรที่พัฒนาร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งท้องถิ่น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของภาคเอกชนและชุมชน โดยเป็นการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้ในสถานศึกษากับการให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานจริงเต็มเวลา และทำงานตรงตามสาขาวิชาชีพ
5. อาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะวิชาการและสมรรถนะวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ

1. ประยุกต์และปรับใช้ระบบการสนับสนุนงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา โดยเน้นระบบการประเมินความพร้อมในการวิจัยเพื่อสร้างความเป็นเลิศ
2. สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบการวิจัยที่ชัดเจนในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มีมหาวิทยาลัยวิจัยที่เป็นหลักในการพัฒนาการวิจัยของประเทศ
3. สนับสนุนให้ทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัย กลุ่มมหาวิทยาลัย ศูนย์ความเป็นเลิศ ภาคอุตสาหกรรม เพื่อสร้างพลังร่วมในการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีที่เพิ่มมูลค่าในการผลิตของประเทศ
4. เร่งรัดให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนและท้องถิ่น พัฒนาหลักสูตรที่เป็นความต้องการของภาคธุรกิจเอกชนและชุมชน ตามบทบาทและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของประชาคมอาเซียนด้วย
5. จัดให้มีการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างอาจารย์และบุคลากรที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์ และทักษะทางวิชาการ โดยเน้นด้านวิชาการ ทักษะความเป็นครู ความสามารถในการวิจัย และสมรรถนะวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
6. สนับสนุนการผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยใช้กลไกของ

โครงการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

7. เพิ่มขีดความสามารถของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาการเป็นศูนย์กลางการศึกษา วิจัย และการประชุมสัมมนาในภูมิภาค
8. เพิ่มศักยภาพของบัณฑิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับการมีงานทำในอนาคต และรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
9. ปฏิรูประบบอุดมศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยการกำหนดมาตรการและแนวทางในการรองรับและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายนักศึกษา การพัฒนาระบบการศึกษา การพัฒนาระบบการถ่ายโอนหน่วยกิต การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ฯลฯ
10. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาทักษะในการทำงานของนักศึกษา เพื่อให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและสามารถปฏิบัติงานได้ทันที
11. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งติดตามความก้าวหน้าของบัณฑิต สม่่าเสมอ โดย สกอ.เป็นหน่วยกำกับ
12. สนับสนุนการทำเทียบในระดับหลักสูตร เพื่อให้เห็นผลผลิตของการจัดการเรียนการสอน
13. สนับสนุนให้พัฒนาความรู้และทักษะฝีมือมาตรฐานให้แก่ผู้ถูกเลิกจ้างและผู้ว่างงาน ให้สามารถประกอบอาชีพอิสระ หรือเพิ่มพูนทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนอาชีพ ให้สามารถหางานใหม่ หรือประกอบอาชีพอิสระเลี้ยงตนเองได้
14. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการวิจัยและพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในรูปแบบต่างๆ อย่างสมดุล

สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในทุกจังหวัด หากพิจารณาจำนวนสถาบันอุดมศึกษารัฐน่าจะเพียงพอแต่เมื่อดูคณะต่างๆที่เปิดการสอนนั้นจะเน้นด้านสังคมศาสตร์ ส่วนวิทยาศาสตร์การแพทย์นั้นยังไม่สามารถผลิตบุคลากรด้านนี้ให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะแพทย์ซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงยังต้องการแพทย์มากขึ้น ในขณะที่ส่วนอิสลามศึกษาด้านต่างๆยังให้บริการไม่เพียงพอแก่นักเรียนที่ปีหนึ่งๆที่จบด้านศาสนามากกว่าจำนวนที่รับ อีกทั้งคุณภาพการเรียนด้านอิสลามศึกษายังไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนเพียงพอ ประชาชนในพื้นที่ยังมองว่าการจบอิสลามศึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้นต้องจบจาก

ตะวันออกกลาง อีกทั้งนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้มีพื้นฐานความรู้วิชาสามัญไม่เพียงพอจะศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมั่นใจ

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่จดทะเบียนเป็นทางการมีอยู่เพียงสองแห่ง คือ วิทยาลัยอิสลามของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสถาบันอิสลามดังกล่าวมีความสำคัญและมีความเหมาะสมกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นรัฐควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และพัฒนาบนความเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีความแตกต่าง ให้เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประเทศชาติ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ

3.1 เพศ

เพศกับการตัดสินใจนั้น โดยทั่วไปแล้วการตัดสินใจของเพศชายและเพศหญิงมีพอๆ กัน แต่จากการศึกษาวิจัยพบว่า ระบบของสังคมไทยมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงและเด็กชายต่างกัน กล่าวคือมักจะอบรมให้ผู้หญิงปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี มีความเชื่อและปฏิบัติตาม ต้องการความช่วยเหลือสูงกว่าเพศชาย นอกจากนี้ลักษณะและธรรมชาติของผู้ชายซึ่งมักจะแข็งแรงกว่าและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงน่าจะทำให้วิธีการเรียนรู้และการตัดสินใจมีความแตกต่างกัน จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับเพศที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ มีดังนี้

สุจิตรา ฐานสุวรรณศรี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกศึกษาต่อในสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อ

สุชาติ วิวัฒน์ชานนท์ (2542 : 79) ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเลือกศึกษาต่อ และความสนใจสาขาเอก พบว่า เพศของนักเรียนมีสัมพันธ์กับความสนใจในสาขาวิชาเอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิทยา วิสูตรเรืองเดช (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัณฑิตวิทยา ปีการศึกษา 2544 พบว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนต่อสายสามัญ หรือสายอาชีพ มาจาก เพศ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพร หงส์พันธุ์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ พบว่าเพศ มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

มาตี ลีมสกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาคือ เพศมีความสัมพันธ์ต่อการศึกษานักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปทุมทิศา รามพุดชา (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านส่วนตัว คือ เพศ มีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุษณีย์ แจ่มใส (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า เพศส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า เพศส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษานักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่าเพศเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษานักเรียน

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ มีดังนี้

ทองปาน แวงโสธรณ์ (2541 : 84) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่เลือกเรียนสายสามัญมีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่ากลุ่มที่เลือกเรียนสายอาชีพ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะเลือกสายอาชีพเกือบทั้งหมด

สุชาติ วิวัฒน์ชานนท์ (2542 : 79) ศึกษาความสนใจในการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กนกศักดิ์ ประสงค์ศิลป์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และด้านสภาพแวดล้อมด้านการเรียนและโรงเรียนมีตัวแปรที่สำคัญคือระดับของผลการเรียนเฉลี่ย

วิทยา วิสูตรเรืองเดช (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัณฑิตวิทยา ปีการศึกษา 2544

พบว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนต่อสายสามัญหรือสายอาชีพมาจาก ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวรินทร์ สุรเดชะวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมของผู้เรียน

มาตี ถิมสกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษานักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คลฤติ สุวรรณศิริ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั่วประเทศ พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมีการตัดสินใจศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มีผลคะแนนต่ำ เนื่องจากพฤติกรรมการศึกษาของนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่มีผลการเรียนสูงจะมีความกระตือรือร้น ความเพียรพยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในด้านการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ผลการเรียนส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่าผลการเรียนเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.3 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดาที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ มีดังนี้

ภิญโญ วรรณสุข (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกและการวิเคราะห์อิทธิพลในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขต การศึกษา 11 ผลการวิจัยสรุปได้ว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์อัตราส่วนแฉ้มต่อของความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน

วิทยา วิสูตรเรืองเดช (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัณฑิตวิทยา ปีการศึกษา 2544

พบว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนต่อสายสามัญ หรือสายอาชีพ มาจาก การศึกษาของบิดา-มารดา ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวรินทร์ สุระเคชะวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

บุญจิกา รามพุดชา (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชลฤดี สุวรรณศิริ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั่วประเทศ พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีและประกอบอาชีพรับราชการและนักธุรกิจ จะมีการตัดสินใจศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำและประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากบิดามารดาเป็นต้นแบบที่ดีส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การคาดหวังในการศึกษาต่อในระดับสูงของนักเรียน

อุษณีย์ แจ่มใส (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าระดับการศึกษาบิดา แตกต่างกัน มีระดับการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยรังสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.4 รายได้ครอบครัว

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ครอบครัวที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ มีดังนี้

ภิญโญ วรรณสุข (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกและการวิเคราะห์อิทธิพลในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขต การศึกษา 11 ผลการพบว่าตัวแปรที่สามารถพยากรณ์อัตราส่วนแถมต่อของความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนได้แก่ รายได้ของผู้ปกครองมากกว่า 60,000 บาท

พัชญ์สินี ชมพุกำ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดการศึกษาสงเคราะห์ในภาคเหนือ พบว่า เศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัวมีผลต่อความต้องการศึกษาต่อของนักเรียน โดยนักเรียนที่มีความต้องการศึกษาต่อมีรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงกว่านักเรียนที่ไม่ต้องการศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิทยา วิสูตรเรืองเดช (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัณฑิตวิทยา ปีการศึกษา 2544 พบว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนต่อสายสามัญ หรือสายอาชีพมาจากรายได้ของครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวรินทร์ สุระชะวงค์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม ผลการพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือรายได้ของผู้ปกครอง

ปทุมทิศา रामพุดชา (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า รายได้ครอบครัวส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่ารายได้ครอบครัวเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.5 การส่งเสริมทางการเรียนของผู้ปกครอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทางการเรียนของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ มีดังนี้

พัฒนา สาทร (2539 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่าคำแนะนำในการเลือกโปรแกรมการเรียนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับการเลือกโปรแกรมการเรียนของนักศึกษา มีผลจากการสนับสนุนของครอบครัว

พรพรรณ เหล่าวัชรสุวรรณ (2545 : 90) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสาขาวิชาเอกของนักศึกษาเกษตรศาสตร์ชั้นปีที่ 4 พบว่า การสนับสนุนของครอบครัวมีความสำคัญต่อการเลือกสาขาวิชาเอกของนักเรียนในระดับปานกลาง

มะแอน ราโอบ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน คือ ผู้ปกครองสนับสนุนให้บุตรได้รับการศึกษา

ชัยพรรณ แสงสุวรรณ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนบดินทรเดชา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ ด้านการสนับสนุนของครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การส่งเสริมทางการเรียนของผู้ปกครองส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่าการส่งเสริมทางการเรียนของผู้ปกครองเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.6 แรงจูงใจในการศึกษาต่อสายสามัญ

ความหมายของแรงจูงใจ

อารี พันธุ์ณี (2546 : 269) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึงภาวะใด ๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา

ซูชีพ อ่อน โลกสูง (2549 : 5) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจหมายถึงแรงหรือพลังในการทำพฤติกรรมอย่างเข้มแข็งและกระตือรือร้น มีจุดมุ่งหมาย ชัดเจนและรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ได้ เช่น คนๆหนึ่ง ทำงานหนักตลอดเวลาด้วยความขยันขันแข็งเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต ถือว่าเขาเป็นผู้มีแรงจูงใจในการทำงานอย่างสูง

ปิยะนุช ชันสาครกิตติ (2549 : 13) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจ หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้อินทรีย์กระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างมีจุดหมายปลายทาง ซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกก็ได้

ศิริบูรณ์ สายโกสุม (2549 : 146) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจคือสิ่งกระตุ้นให้เรามีการเคลื่อนไหว มีการกระทำออกมา เป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมแรงจูงใจ คือแนวทางที่จะไปสู่เป้าหมาย เป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายว่าทำไม เราจึงทำพฤติกรรมดังที่เป็นอยู่ ขณะเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ช่วยอธิบายว่าเรามีการเรียนรู้อย่างไร และเรียนรู้อะไร

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2551 : 165) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นสภาวะภายในอินทรีย์ที่เกิดจากอิทธิพลภายในหรือภายนอกอินทรีย์ อันทำให้เกิดพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย

สามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้อินทรีย์กระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งออกมา เป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมแรงจูงใจ คือแนวทางที่จะไปสู่เป้าหมาย อย่างมีจุดหมายปลายทาง

ความสำคัญของแรงจูงใจ

อุบลรัตน์ เฟื่องสถิต (2544 : 53-58) กล่าวว่า แรงจูงใจมีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ

1. ธรรมชาติของบุคคล มีผลต่อการเรียนรู้นั้นย่อมจะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล สามารถพิจารณาในรายละเอียดแต่ละชนิดได้ดังนี้ อายุ แรงขับ อารมณ์ ความตั้งใจ และความสนใจ

2. สถานการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละสิ่งแวดล้อม จะมีผลทำให้แรงจูงใจในการเรียนรู้แตกต่างกัน ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย การตั้งระดับทะเยอทะยานในการเรียนรู้การแข่งขัน และการเสริมแรง

จากความสำคัญของแรงจูงใจที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ธรรมชาติของแต่ละบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละสิ่งแวดล้อม จะมีผลทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้แตกต่างกัน และยังสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ความตั้งใจ มีความมานะพยายามในการเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียนในที่สุด

วรรณิ ลิ้มอักษร (2546 : 135-136) กล่าวถึง ความสำคัญของแรงจูงใจในการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การจูงใจสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ความตั้งใจ และมีความมานะพยายามในการเรียน การเข้ากิจกรรมหรือการทำงานต่าง ๆ

2. การจูงใจช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และทำงานเต็มความสามารถและความถนัดที่มีอยู่อย่างเต็มที่

3. การจูงใจจะช่วยกระตุ้น และชี้แนวทางให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีงามและเหมาะสม เช่น ประพฤติตามกฎ ระเบียบ วินัย วัฒนธรรม และศีลธรรม อันดีงามของสังคม

4. การจูงใจจะช่วยให้ผู้เรียนทราบระดับความสามารถของตนเองสำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสอบแข่งขันความรู้ทางวิชาการ หรือการประกวดงานฝีมือ เป็นต้น ทั้งยังมีโอกาสได้ทราบถึงความถนัดและความสามารถของตน อันจะนำไปสู่การพิจารณาในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต

5. การจูงใจจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียน การทำงานหรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

6. การจงใจจะช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง ซึ่งจะมีส่วนช่วยบุคคลให้พยายามรักษาและเพิ่มพูนความสามารถขึ้นไปเรื่อย ๆ และช่วยให้ทราบถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ตนมี เพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดเกิดขึ้นซ้ำอีก ตลอดจนทำการแก้ไขความผิดพลาดให้หมดไปด้วย

พาสนา จุลรัตน์ (2548 : 195) ได้กล่าวว่าการจงใจมีประเด็นที่น่าสนใจต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคลดังนี้

1. พฤติกรรมอย่างเดียวกันอาจจะเนื่องมาจากสาเหตุต่างกัน เช่น เด็กขโมยเงินอาจจะเนื่องมาจากอยากเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ หรืออาจเนื่องมาจากต้องการเอาเงินไปซื้อของเล่น เป็นต้น

2. แรงจูงใจอย่างเดียวกัน อาจจะเป็นสาเหตุที่เกิดให้เกิด พฤติกรรมที่ต่างกัน เช่น นักเรียนที่ต้องการความสนใจและความรักจากครู อาจจะแสดงพฤติกรรมโดยการตั้งใจเรียนหนังสือเพื่อทำคะแนนให้ดี ในขณะที่นักเรียนบางคนอาจซื้อของขวัญมาถวายนักเรียนในวันสำคัญต่างๆเพื่อต้องการความรักจากครู

3. พฤติกรรมอย่างเดียวกัน อาจจะมีสาเหตุมาจากแรงจูงใจหลายอย่าง เช่น พนักงานตั้งใจทำงาน เพื่อหวังรางวัลและคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชา ต้องการตำแหน่งที่สูงขึ้นและต้องการเงินเดือนที่สูงขึ้น

4. พฤติกรรมที่เกิดจากการจงใจนั้นจะต้องมีเป้าหมายเสมอ เช่น นักเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยให้ได้ ก็ต้องทุ่มเทความพยายามในการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวให้พร้อม เพื่อที่จะสามารถสอบผ่านเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้

5. พฤติกรรมบางอย่างของบุคคลอาจถูกจงใจให้กระทำ โดยเจ้าตัวอาจจะไม่ทราบถึงเป้าหมายที่แท้จริงได้ ถ้าความต้องการและเป้าหมายนั้นอยู่ภายใต้จิตใต้สำนึก เช่น มนตรีต้องการเป็นผู้ชนะในการแข่งมวยปล้ำ ซึ่งมนตรีคิดว่าเป็นเพราะตนต้องการเงินรางวัล แต่จริง ๆ แล้วมนตรีอาจมีความต้องการและเป้าหมายที่จะชดเชยความก้าวร้าวที่อยู่ในจิตใต้สำนึกได้

6. บุคคลที่อยู่ในสังคมต่างกันมักมีแรงจูงใจต่างกัน เช่น คนที่อยู่ในประเทศแถบยุโรปมักต้องการชีวิตที่อิสระ ชอบทำงาน และมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนที่อยู่ในประเทศแอฟริกา หรือแม้กระทั่งคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันก็อาจมีความต้องการและแรงจูงใจที่แตกต่างกันได้ ถ้าได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ต่างกัน

ประเภทของแรงจูงใจ

Morgan and King (1996 อ้างถึงใน วรรณมถ ยินดีจันทร์, 2549 : 18) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการผูกพันกับผู้อื่น (Affiliation Needs) เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงจำเป็นต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นนอกเหนือจาก พ่อ แม่ พี่น้อง ความผูกพันกันนั้นทำให้เกิดความพึงพอใจและสบายใจในการที่จะอยู่ร่วมกัน หรือทำงานเกี่ยวข้องกัน เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ

2. ความต้องการฐานะ (Status Needs) ในกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก การแบ่งแยกระดับชั้นจะเกิดขึ้นเสมอ คนส่วนมากจะพยายามสร้างฐานะของตนเองให้ทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ซึ่งมีได้หลายรูปแบบ เช่น อยากได้ตำแหน่ง (Rank) อยากได้เกียรติยศและอำนาจ (Prestige and Power)

Woodworth (1996 อ้างถึงใน ยะผาด วิวัฒน์พงษ์, 2549 : 86) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการทางกาย (Organic Needs) เช่น ความหิวกระหาย ความง่วง ความหนาว ความร้อน การขับถ่าย การหายใจ ความต้องการทางเพศ

2. การจูงใจในสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Motives) สาเหตุเพราะมีเงื่อนไขมาจากสิ่งแวดล้อมในแต่ละสถานการณ์ ร่างกายจึงสร้างระบบกลไกทางร่างกายให้มีพลังหรือแรงขับเป็นปฏิกิริยาทางร่างกายเพื่อตอบสนองในสถานการณ์ที่ถูกฉุนเฉียวปล้นทันใด เช่น ไฟไหม้ที่ต้องรีบหนีไฟ ร่างกายจึงขับสารอะดรีนาลีนมาปนในกระแสเลือดเตรียมพร้อมสำหรับการภาวะฉุกเฉิน

3. การจูงใจสุคติ (Objection Motives) เป็นการแสดงที่บุคคลได้เลือกปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

กึ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2551 : 175) ได้แบ่งแรงจูงใจได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motives) หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดตามธรรมชาติสามารถแบ่งได้ดังนี้

1.1 แรงจูงใจทางชีวภาพ (Biological Motives) เป็นความต้องการของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ต้องการอากาศหายใจ ต้องการอุณหภูมิอบอุ่นเย็นสบาย ต้องการนอนหลับพักผ่อน ต้องการขับถ่าย ต้องการทางเพศ เป็นต้น เป็นแรงจูงใจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ แต่เป็นแรงจูงใจที่ต้องการรักษาสมดุลของร่างกาย (Homeostasis) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแรงจูงใจทางสรีระ (Physiological Motives)

1.2 แรงจูงใจจากสิ่งเร้า (Stimulus Motives) เป็นแรงจูงใจที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด คือ เป็นสัญชาตญาณ แต่ไม่ใช่แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการทางชีวภาพหรือแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ หากเป็นแรงจูงใจที่ขึ้นกับสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่มีผลต่อระบบประสาท เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการเข้าที่เข้าการ ความต้องการสำรวจสิ่งต่าง ๆ ความต้องการกระตือรือร้น ฯลฯ บางครั้งจึงเรียกว่า แรงจูงใจทั่วไป (General Motives)

2. แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motives) ได้แก่แรงจูงใจทุกอย่างที่เป็นผลจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม บางครั้งเรียกว่าแรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) หรือแรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motives) แรงจูงใจประเภทนี้มีมากมายยิ่งบุคคลเติบโตมากขึ้นก็จะยังมีแรงจูงใจประเภทนี้มากขึ้น และสลับซับซ้อนขึ้น เช่นแรงจูงใจที่จะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Affiliation) แรงจูงใจที่จะสถานภาพ (Status) แรงจูงใจที่ปลอดภัย (Security) แรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จ (Achievement) บางครั้งความกลัว (Fear) และความก้าวร้าว (Aggression) ก็ถูกจัดให้อยู่แรงจูงใจประเภทนี้ด้วย

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ มีดังนี้

1. องค์ประกอบด้านชีวภาพ (Biological Factors) ได้แก่ การทำงานของร่างกาย เช่น ต่อมไร้ท่อและระบบประสาท โดยเฉพาะ Hypothalamus มีการวิจัยพบว่า มีบทบาทอย่างมากเกี่ยวกับแรงจูงใจพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการน้ำ ความต้องการอุณหภูมิที่พอเหมาะ และความต้องการทางเพศ

2. องค์ประกอบด้านสัญชาตญาณ (Instinct Factors) เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด มีในมนุษย์ทุกคน ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความต้องการทางกายภาพหรือการเรียนรู้ แต่เป็นปฏิกิริยาที่ร่างกายต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเห็น

3. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive Factors) ดังที่กล่าวแล้วว่ามนุษย์ต้องมีความคิด เช่น คิดว่ากำลังทำอะไร จะทำอะไร เป็นต้น การคิดมักจะสัมพันธ์กับการสัมผัสและความจำหรือประสบการณ์ที่ได้รับ ดังนั้น แรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มีความคิดนั่นเอง

4. องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ (Learning Factors) จากการศึกษาที่มนุษย์ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ทำให้มนุษย์เกิดจูงใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ซึ่งเป็นผลจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่ เช่น แรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จ แรงจูงใจที่จะมีอำนาจ แรงจูงใจที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่น

สรุปได้ว่า แรงจูงใจนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจภายใน คือแรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น ความหิว ความรัก ความสงสาร ความสนใจ เป็นต้น

2. แรงจูงใจภายนอก คือแรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ การแข่งขัน การยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น การได้รับรางวัล เป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ จึงมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจหลายทฤษฎี ในที่นี้จะนำเสนอทฤษฎี ได้แก่

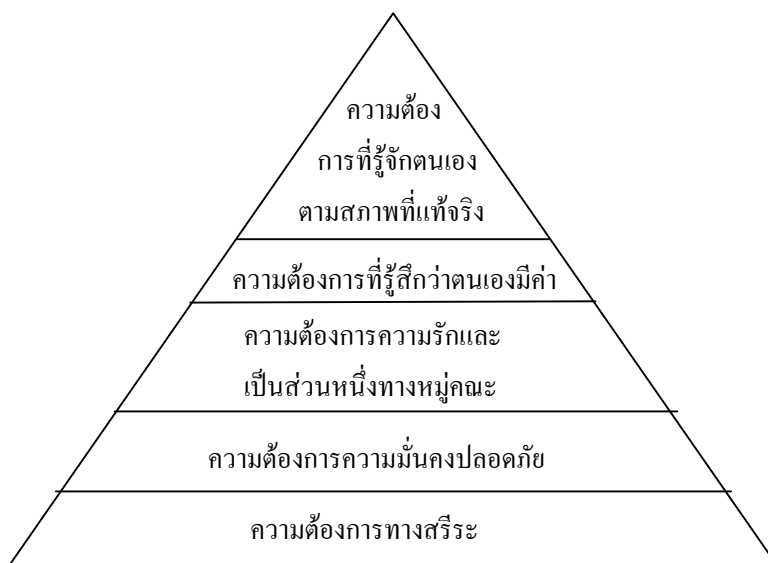
1. ทฤษฎีแรงจูงใจตามลำดับขั้น

Maslow (1970 อ้างถึงในวิภาพร มาพบสุข, 2549 : 279 – 281) กล่าวถึง ลำดับความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ว่าต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตามความสำคัญ และสามารถยืดหยุ่นได้ เมื่อต้องการเบื้องต้นได้รับการบำบัดแล้ว มนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ ความต้องการเหล่านี้เกิดจากเหตุผลต่าง ๆ ที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ต้องการเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และประกอบการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นด้วย และได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ต้องการได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเกิดซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมของคนนั้นต่อไป

3. ความต้องการมนุษย์จะเรียงกันเป็นลำดับขั้น ตามความสำคัญ เมื่อต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงขึ้นไปเรื่อย

ภาพประกอบ 1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

Maslow (1970 อ้างถึงในวิภาพร มาพบสุข, 2549 : 279 – 281) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ ออกเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย ซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า ฯลฯ ความต้องการเริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งถึงวัยชรา มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอจะขาดไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดร่างกายจะกระตุ้นให้บุคคลมีกิจกรรมขวนขวายเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ถ้าความต้องการในขั้นแรกนี้ไม่ได้รับการบำบัด ความต้องการขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดขึ้น

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะบุคคลไม่ต้องการเผชิญความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต เช่น การสูญเสียตำแหน่ง การขาดแคลนทรัพย์สิน การถูกขู่เข็ญ บังคับจากผู้อื่น มนุษย์จึงเกิดความมั่นคงปลอดภัย และหลักประกันในชีวิต เช่น มีอาชีพที่มั่นคง มีการออมทรัพย์หรือสะสมทรัพย์ มีการประกันชีวิต ฯลฯ

3. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ (Love and Belonging Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเพื่อน ไม่ต้องการรู้สึกเหงา และอยู่คนเดียว ดังนั้นการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น กลุ่มครอบครัว

กลุ่มที่ทำงาน กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มสันตนาการ เป็นต้น ความรู้สึกผูกพันจะเกิดขึ้นเมื่ออยู่ในกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่มย่อมเกิดความรัก ความเอาใจใส่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน

4. ความต้องการที่รู้สึกว่าตนเองมีค่า (Esteem Needs) ความปรารถนาที่จะมองตนเองว่ามีคุณค่าสูงเป็นที่น่าเคารพยกย่องจากทั้งตนเองและผู้อื่น ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ มีตำแหน่ง ฐานะ บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้ จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนมีค่ามีประโยชน์ หากความรู้สึกหรือความต้องการดังกล่าวถูกทำง่ายและไม่ได้รับการตอบสนอง คนจะรู้สึกว่าตนมีปมด้อย สิ้นหวัง มองโลกในแง่ร้าย ต้องการสิ่งชดเชย ถ้าเกิดความรู้สึกรุนแรงจะทำให้บุคคลนั้น เกิดความท้อถอยต่อชีวิต เป็นโรคประสาท โรคจิต และอาจฆ่าตัวตายได้

5. ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง และพัฒนาศักยภาพของตน (Self-Actualization Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเองตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองให้สมบูรณ์ (Self-Fulfillment) รู้จักค่านิยม ความสามารถ และมีความจริงใจต่อตนเองปรารถนาที่จะเป็นคนที่สุดของตนเอง มีสติในการปรับตัวเปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญความจริงของชีวิตและเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายและน่าตื่นเต้น กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง เป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง เพราะอย่างน้อยคนที่ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นนี้อย่างสมบูรณ์การดำเนินชีวิตของมหาत्मะคนธิ ซึ่งเป็นแบบอย่างของความดีในขั้นนี้ โดยกำหนดด้วยความสันโดษและช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง

2. ทฤษฎีของแมร์ (Maehr's Theory)

ซูซีฟ อ่อน โลกสูง (2549 : 19) กล่าวว่านักวิจัยและนักทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจมนุษย์ (Human Motivation) เสนอทฤษฎีแมร์ (Maehr's Theory) ไว้ว่าคนเราทุกคนถูกจูงใจให้ทำพฤติกรรมต่างๆด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่มีบางคนที่มีอาจถูกจูงใจ ให้ทำพฤติกรรมตามท้องถื่นหรือผู้อื่นต้องการได้ ทั้งนี้เนื่องจากคนแต่ละคนเลือกที่จะลงทุนทุ่มเท พลังงานและความพยายาม ในการกระทำพฤติกรรมในระดับที่แตกต่างกัน แมร์ เห็นว่าการจูงใจคือการ ลงทุนส่วนบุคคล (Personal Investment) อันหมายถึงการทุ่มเทพลังงานความพยายามความสามารถและความเอาใจใส่ของบุคคลที่มีต่อการทำงานซึ่งแต่ละบุคคลลงทุน แตกต่างกัน ทำให้บางคนประสบความสำเร็จ บางคนประสบความสำเร็จล้มเหลว การกระทำพฤติกรรมจึงเป็นสิ่งที่ต้องลงทุน (มีแรงจูงใจ) จึงจะประสบความสำเร็จได้ คนเราจะลงทุนในแสดงพฤติกรรมอย่างไร มากน้อยเท่าใด ขึ้นอยู่กับการ

ตีความหรือแปลความหมายสถานการณ์ในห้องเรียนของตนเองจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบได้แก่ ความเป็นไปได้ที่จะกระทำ ความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนและเป้าหมายที่กำหนดแนวทางในการกระทำดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเป็นไปได้ที่จะกระทำ (Action Possibilities)

องค์ประกอบแรกที่จะกำหนดว่าคนเราจะเลือกลงทุนทุ่มเทพลังงาน ความพยายาม และความเอาใจใส่ในการกระทำกิจกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด ได้แก่ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะกระทำกิจกรรมนั้นได้สำเร็จ ตลอดจนผลลัพธ์จากการกระทำกิจกรรมนั้นด้วย หากการกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ และผลที่จะได้รับทำให้เกิดความพึงพอใจ คนก็จะเลือกกระทำกิจกรรมนั้น ในทางตรงข้ามถ้าไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ และผลที่ตามมาก็ไม่มีความคุ้มค่าที่จะเลือกที่จะกระทำกิจกรรมหรือพฤติกรรมนั้น เพราะหากถ้าทำแล้วผลที่ได้รับจะไม่เป็นไปตามที่คนเราได้คาดหวังไว้

2. ความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตน (Sense of Self-Efficacy)

องค์ประกอบที่สองที่คนเราจะพิจารณาในการเลือกที่จะลงทุนทุ่มเทพลังงาน ความพยายามและความเอาใจใส่ในการกระทำกิจกรรมก็คือ ความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตน ซึ่งหมายถึงเชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นได้สำเร็จ หากคนเราเชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้สำเร็จก็จะเลือกกระทำกิจกรรมนั้น และกิจกรรมที่สำเร็จนั้นหมายถึงผลของกิจกรรมต้องส่งผลดีต่อตัวกระทำด้วย ในทางตรงข้ามถ้าไม่เชื่อว่าตนจะสามารถทำได้สำเร็จก็จะไม่เลือกทำกิจกรรมนั้น คนที่มีความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนสูง ย่อมตั้งใจที่จะขยันและพยายามทำกิจกรรมเพื่อให้ผลตอบแทนต่อตนเอง ในทางที่ดีที่สุด ตรงกันข้ามถ้าคนเราเชื่อว่าตนพลังความสามารถแห่งตนต่ำก็จะทำกิจกรรมด้วยความไม่เต็มใจและไม่เชื่อว่าสิ่งที่ตนเองกระทำนั้นจะประสบความสำเร็จการกระทำก็จะเป็นไปแบบไม่เต็มพลังความสามารถ ซึ่งพลังความสามารถแห่งตนนั้นจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นประสบการณ์ดังนี้

2.1 ประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) หากบุคคลเคยประสบความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมใดมาก่อนก็จะมีคามมั่นใจว่าสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นหรือกิจกรรมที่คล้ายกันได้สำเร็จอีกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เขาจึงมีความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนสูง ในทางตรงข้ามหากเคยประสบความล้มเหลวในอดีตก็จะขาดความมั่นใจและวิตกกังวลหากจะต้องทำกิจกรรมนั้น หรือ กิจกรรมที่คล้าย ๆ กันอีก เขาจึงมีความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนต่ำ

2.2 ประสบการณ์จากการกระทำของผู้อื่น (Vicarious Experience) หากบุคคลเคยสังเกตพบว่าผู้อื่นที่มีลักษณะและความสามารถใกล้เคียงกับตน ประสบความสำเร็จในการทำ

กิจกรรมใด เขาย่อมเชื่อว่าตนก็มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมนั้นเช่นกัน นั่นคือเขาจะมีความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนของเขา ในทางตรงข้ามหากเคยพบว่าผู้อื่นที่มีลักษณะและความสามารถใกล้เคียงกับเขาประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมใดมาก่อน เขาย่อมไม่เชื่อในพลังความสามารถแห่งตนของเขาในอันที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ คือเขาย่อมมีความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนต่ำนั่นเอง

2.3 การโน้มน้าวชักจูงใจ (Persuasion) หากบุคคลได้รับการโน้มน้าวชักจูงใจให้เชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้สำเร็จหรือพูดให้กำลังเพื่อให้ทำได้สำเร็จ เช่น “ครูเชื่อว่าเธอต้องทำเลขข้อนี้ได้แน่นอนหากพยายามเพิ่มขึ้นอีกหน่อย” ทั้งที่นักเรียนคนนั้นไม่เคยทำเลขข้อนั้นมาก่อนเขาก็จะมีกำลังใจ มานะพยายามที่จะทำเลขข้อนั้นให้ได้ นั่นคือนักเรียนจะเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนว่าจะสามารถทำเลขข้อนั้นได้ ยิ่งการโน้มน้าวเกิดจากบุคคลซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ ศรัทธา มากเท่าไร บุคคลจะยิ่งเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงข้ามหากถูกสบประมาทหรือดูถูกหมิ่นว่าไม่มีทางที่จะทำได้สำเร็จ บุคคลจะสูญเสียความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตน หรือความเชื่อในพลังความสามารถแห่งตนต่ำลงได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน มีดังนี้

วิทยา วิสูตรเรืองเดช (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบัณฑิตวิทยา ปีการศึกษา 2544 พบว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนสายสามัญมากที่สุด คือ ต้องการประกอบอาชีพที่เลื่อนเงินเดือนเร็ว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแรงจูงใจในการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ ผู้วิจัยคิดว่าแรงจูงใจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.7 ค่านิยมการศึกษาต่อ

ความหมายของค่านิยม

กฤษณา วงษาสันต์ (2542 : 91 - 92) กล่าวว่าค่า “ค่านิยม” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Value คำนี้แต่เดิมใช้คำว่า คุณค่า ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดีที่ ไม่ดีผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม กลุ่มคน หรือสังคมก็ได้ เป็นการตีค่าตัดสินคุณค่าของบุคคล (Value Estimate) หากเป็นค่านิยมทางสังคมเรียกว่า Social Value สิ่งใดที่

สังคมสร้างขึ้นแนวทางและได้รับการประเมินค่าว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม สิ่งนั้นก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคมว่าอยากเดินทางไปถึงจุดนั้น อยากให้มี อยากให้เกิดกับตนเองและครอบครัว

พวงผกา ประเสริฐศิลป์ (2543 : 81) กล่าวว่า ค่านิยม เป็นแนวความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ เป็นความต้องการของกลุ่มคนในสังคมซึ่งยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าแก่การนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นกรอบของการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวมทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของตัวเอง เพราะจะมีค่านิยมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไม่ตามความต้องการของแต่ละสังคม และค่านิยมของแต่ละสังคมย่อมไม่เหมือนกัน เนื่องจากค่านิยมเป็นตัวกำหนดผลักดันให้เกิดพฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ค่านิยมจึงเป็นพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้พฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ และค่านิยมเป็นมรดกทางความคิดของคนไทยและเป็นพื้นฐานของการเกิดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอีกด้วย

ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2544 : 66) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความคิดบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งมีคุณค่า ซึ่งเป็นผลให้บุคคลใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่นำมาประเมินหรือตัดสินใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึงสิ่งกำหนด ความคิดเห็น ความรู้สึก การตัดสินใจที่ประกอบไปด้วย ความชอบ ความพอใจ ความเชื่อและความต้องการต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเห็นว่าเป็นสิ่งมีค่า เป็นสิ่งถูกต้องและยอมรับไว้ ควรแก่การปฏิบัติ

ความสำคัญของค่านิยม

ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2544 : 67) กล่าวว่า ค่านิยมมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิต เป็นมาตรฐานในการตัดสินตนเองและผู้อื่น และเป็นตัวก่หรือขจัดความขัดแย้งทั้งในตนเองและกับผู้อื่น มีประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับค่านิยมดังนี้

1. ค่านิยมเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิตการที่แต่ละคนจะมีโอกาสใช้ค่านิยมเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลที่มีความต้องการไม่เหมือนกัน บางคนมีค่านิยมที่ต้องการมีชื่อเสียงในสังคมก็พยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้อันตนมีชื่อเสียงขึ้นมาได้ บางคนมีค่านิยมที่ต้องการจะมีชีวิตที่สุขสบาย และมีบางคนที่มีค่านิยมที่อุทิศตนช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยากให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

2. ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินตนเองและผู้อื่น โรลิช ได้สรุปไว้ 7 ประเด็นคือ

2.1 ค่านิยมนำบุคคลให้มีจุดยืนในเรื่องที่ได้แย้งกันทางสังคม เช่น ข้อโต้แย้งในเรื่องการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี คนที่มีค่านิยมในการศึกษาสูงก็เห็นด้วย แต่พวก

ที่มีค่านิยมในการอยู่รอดสูง โดยเฉพาะชาวไร่ชาวนาไม่เห็นด้วยเพราะตัวอย่างจากลูกหลานที่เรียนจบมาแล้วหางานทำไม่ได้ ผู้เรียนแค่ประถมศึกษาปีที่ 6 ก็พอจะได้ออกมาช่วยทำไร่นา ไม่ต้องเสียเงินค่าจ้างคนอื่นมาช่วยทำไร่นา อีกอย่างของการเรียนต่อสูงขึ้นก็เสียค่าใช้จ่ายในการเรียนค่อนข้างสูง จึงไม่มีค่านิยมในการศึกษาสูง แต่มีค่านิยมให้ลูกหลานออกมาช่วยกันทำงานช่วยเหลือครอบครัว

2.2 ค่านิยมกำหนดล่วงหน้าให้บุคคลชอบอุดมการณ์การทางเมืองหรือศาสนา เช่น คนที่มีค่านิยมความเสมอภาคสูงก็ต้องการให้รัฐบาลกลับไปใช้การปกครองแบบสังคมนิยมหรือศาสนาในแนวสำนักต่าง ๆ เช่น สันตือ โศกหรือธรรมกาย จะมีทั้งกลุ่มที่ยอมรับและต่อต้าน กลุ่มใดมีอุดมการณ์คล้ายสันตือ โศกก็ยอมรับในสันตือ โศก หรือกลุ่มที่ไม่ชอบทั้งสองสำนักก็จะโจมตีโดยไม่เหตุผล

2.3 ค่านิยมชี้แนะการแสดงตนต่อผู้อื่น คนบางคนมีค่านิยมกล้าที่จะพิพากษ์วิจารณ์คนอื่นในทางสร้างสรรค์ คนพวกนี้จะเป็นพวกที่มีใจกว้างจะยอมรับฟังผู้อื่นด้วย คนบางคนมีค่านิยมในความสุภาพสูงก็แสดงความสุภาพต่อผู้อื่นเสมอ

2.4 ค่านิยมการแนะนำขยอกและดำเนินตนเองและผู้อื่น บางคนมีพฤติกรรมอย่างหนึ่งและได้รับการขยอก แต่ถูกบางกลุ่มดำเนิน เช่น คนที่พบของมีค่าตกหล่นบนท้องถนนแล้วนำไปมอบตำรวจเพื่อประกาศหาเจ้าของซึ่งได้รับเกียรติว่าเป็นคนดี ชื่อสัตย์ อาจได้รับการชื่นชมยินดี โง่ เพราะแทนที่จะเก็บไว้เป็นของตนเองกลับนำไปให้ตำรวจซึ่งก็ไม่ทราบว่าจะนำไปคืนเจ้าของหรือไม่

2.5 ค่านิยมช่วยให้บุคคลเปรียบเทียบความสามารถและจริยธรรมของตนเองกับผู้อื่น เช่นนักเรียนที่มีค่านิยมการศึกษาสูงมักเปรียบเทียบความสามารถของตนกับผู้อื่นเสมอ

2.6 ค่านิยมเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีอิทธิพลต่อคนอื่น เช่น บุคคลที่มีค่านิยมในเรื่องวัฒนธรรมอันดีงามของไทยก็อาจจะเดินประท้วงนักท่องเที่ยวที่มาทำลายวัฒนธรรมไทย

2.7 ค่านิยมช่วยให้บุคคลากรเหตุผลเข้าข้างตนเองได้ เช่น คนวิจารณ์เพื่อนอย่างตรงไปตรงมาอาจบอกกับตนเองว่า เป็นการพูดด้วยความจริงใจ หรือคนที่คดโกงอาจให้เหตุผลกับตัวเองว่า คนโง่ยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด

3. ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือจัดความขัดแย้งทั้งในตนเองและกับผู้อื่น ดังในประเด็นต่อไปนี้

3.1 ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือจัดความขัดแย้งในตนเอง

3.2 ค่านิยมเป็นก่อหรือจัดความขัดแย้งกับผู้อื่น

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมการศึกษาที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน มีดังนี้

ทองปาน แวงโสธรณ์ (2541 : 81) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ต้องการประกอบอาชีพที่มั่นคงและเมื่อเรียนจบแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป

ไข่มุก เสาวจันทร์ (2543 : 86) เรื่องปัจจัยในการเลือกอาชีพศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีพศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านเกียรติยศชื่อเสียง เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ สาขาวิชาชีพที่เลือกได้รับการยอมรับจากสังคม สาขาวิชาชีพที่เลือกเป็นที่นิยมและสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ และสาขาวิชาที่เลือกสามารถทำงานในสถานประกอบการที่มีชื่อเสียง

ชัยพรรณ แสงสุวรรณ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนบดินทรเดชา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ค่านิยมการศึกษาต่อส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่าค่านิยมการศึกษาต่อเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.8 การแนะแนวการศึกษาของครูแนะแนว

ความหมายของการแนะแนว

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531 : 3) ได้ให้ความหมายการแนะแนวว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า ตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

รัตนา หิรัญรัตน์ (2539 : 52) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวทางการศึกษาไว้ดังนี้ คือ การช่วยบุคคลให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด หรือกรรมวิธีและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จทางการศึกษาต่อ รู้จักประมาณความสามารถของตน ไม่ตั้งความหวังเอาไว้อู้งามเกินไป รู้จักหน้าที่ในโรงเรียน การใช้ห้องสมุดและ

วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียน จัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามลำดับผลสัมฤทธิ์ ตามพอเหมาะกับการกำลังสติปัญญา และจัดส่งเสริมเด็กฉลาดเป็นพิเศษ

พิรุณรัตน์ สันติลีลา (2541 : 12) กล่าวว่า การแนะแนวคือ กระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองถึงความสามารถและความสนใจที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย แต่จะมีความแตกต่างกันในแต่ละระดับ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ปรับตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคมอีกด้วย

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การแนะแนวหมายถึง กระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อมและสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตสำหรับตนเองในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของการแนะแนว

โกศล มีคุณ (2544 : 14 - 15) ได้จำแนกความสำคัญของการแนะแนวทั้งต่อผู้รับบริการและสถานศึกษาไว้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การแนะแนวมีความสำคัญต่อผู้รับบริการ คือ

1.1 ผู้รับบริการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่เหมาะสม ทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม อันจะให้เกิดความพร้อมในการศึกษาล่าเรียน การเตรียมตัวสู่อาชีพ หรือการประกอบอาชีพ และการปรับตัวทางสังคมที่เหมาะสมกับวัยและสถานภาพ

1.2 ผู้รับบริการได้รับการป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตในการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม โดยพิจารณาจากความเหมาะสมกับวัย และสถานภาพ

1.3 ผู้รับบริการได้รับการแก้ไข ช่วยเหลือ กรณีที่ผู้รับบริการเกิดปัญหาขึ้น การแนะแนวจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือโดยมุ่งเน้นให้ผู้พบปัญหาได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง ได้พบกับทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ได้คิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมสำหรับตนเอง

2. การแนะแนวมีความสำคัญต่อสถานศึกษา คือ

2.1 การแนะแนวเป็นกลไกของสถานศึกษา หรือองค์กรในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและช่วยเหลือให้สมาชิกแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.2 การแนะแนวช่วยลดปัญหาและความขัดแย้งในสถานศึกษา หรือองค์กร เนื่องจากสมาชิกมีวุฒิภาวะที่ดีจะส่งผลปัญหาต่าง ๆ น้อยลง

2.3 การแนะแนวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา หรือองค์กร ในการพัฒนาสมาชิกหรือบุคลากร เพราะสมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมมีผลงานดีด้วย

ขอบข่ายของการแนะแนว

งานแนะแนวมีขอบข่ายที่สำคัญ คือมุ่งคำนึงถึงประโยชน์ของการบริการแนะแนว ต่อผู้รับบริการในด้านการป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และพัฒนาสร้างเสริมผู้รับบริการ ซึ่ง โกลด์ มีคูน (2544 : 22-23) ได้สรุปว่า ขอบข่ายของการแนะแนวนั้นมีเนื้อหาที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. การแนะแนวการศึกษา (Education Guidance) คือกระบวนการที่นักแนะแนว ได้ช่วยให้นักเรียน นักศึกษารู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้จนเต็มศักยภาพ เช่น การวางแผนการเรียน วิชาเรียน การสอบ การแก้ปัญหาการเรียน การศึกษาต่อ ทั้งนี้หาผู้รับบริการแนะแนวไม่รู้จักตนเอง แนวโน้มที่อาจจะวางแผนการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเลือกงานที่ไม่ตรงกับคุณสมบัติของตนเอง แต่ถ้าผู้ให้บริการแนะแนวมีข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ก็แก้ปัญหา การไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งยังสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่มาใช้ในการศึกษาได้เต็มที่อีกด้วย ส่วนรัตนา หิรัญรัส (2539) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวทางการศึกษา ไว้ดังนี้ คือ ช่วยบุคคลให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด หรือกรรมวิธีและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จทางการศึกษาต่อ รู้จักประมาณความสามารถของตน ไม่ตั้งความหวังเอาไว้สูงเกินไป รู้จักหน้าที่ในโรงเรียน การใช้ห้องสมุดและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน จัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามลำดับผลสัมฤทธิ์ หรือเหมาะสมกับกำลังสติปัญญา และจัดส่งเสริมเด็กฉลาดเป็นพิเศษ กิจกรรมที่จัดในการแนะแนวทางการศึกษา ได้แก่ การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ และการแนะแนวการให้รู้จักวิธีเรียนและวิธีทำงานให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพกว่านักเรียนเรียนอยู่แล้ว โดยให้คำแนะนำในเรื่องทักษะทางการเรียน เช่น ปรับปรุงนิสัยที่ดีในการศึกษาหาความรู้ เทคนิคการอ่านหนังสือ การใช้ห้องสมุด การเตรียมตัวสอบ เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษา มีดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจหลักสูตรต่าง ๆ และสิ่งที่จะได้รับจากโรงเรียนที่ตนกำลังศึกษาอยู่
2. ช่วยให้นักเรียนได้ทดลองเรียนหลาย ๆ สาขาวิชา ก่อนทำงานหรือตัดสินใจในการศึกษาต่อ
3. ช่วยนักเรียนในการวางแผนการศึกษาให้สัมพันธ์กับความสามารถ ความสนใจ เป้าหมาย และการเลือกสายวิชาหรือวิชาเรียนได้เหมาะสม
4. ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจโอกาสทางการศึกษาของตน โดยดูจากผลการศึกษาที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
5. ช่วยให้นักเรียนได้รับข้อเสนอแนะทางการศึกษาต่อในด้านต่าง ๆ เช่น คุณสมบัติของผู้ที่จะศึกษา การรับเข้าศึกษา จำนวนที่รับ ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาในการศึกษา เป็นต้น
6. ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จตามโครงการเรียนของตน
7. ช่วยนักเรียนเรื่องการปรับตั้งทั้งในโรงเรียนและสังคมทั่วไป

2. การแนะแนวด้านการงานและอาชีพ (Vocational Guidance) คือกระบวนการที่แนะแนวได้ช่วยให้นักเรียน นักศึกษารู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกงานตามความถนัด เพื่อให้สามารถตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับอาชีพได้ เช่น การแสวงหาเกี่ยวกับอาชีพ การสำรวจความสนใจของตนเองเกี่ยวกับอาชีพ การเตรียมความพร้อมสำหรับการเลือกอาชีพและการเลือกสายอาชีพที่เหมาะสม มีเจตคติที่ดีในการทำงาน ความต้องการและความสนใจ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลด้านความถนัดในอาชีพจะป้องกันและแก้ไขปัญหาคัดแย้งระหว่างความไม่ฝืนกับการเข้าสู่อาชีพที่ต้องการของผู้รับบริการแนะแนวได้ ทั้งยังทำงานได้ตรงตามความถนัด มีความสุข ความพอใจ และสามารถนำศักยภาพของตนมาใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ มีดังนี้

1. ขยายขอบเขตความรู้ในเรื่องอาชีพและลักษณะต่าง ๆ ของอาชีพให้กว้างขวางขึ้น
2. รู้ถึงอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความสามารถ ที่มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพ
3. เข้าใจความสำคัญและความเกี่ยวข้องของการศึกษาและอาชีพ และบุคลิกภาพของตนเอง

4. รู้และเข้าใจถึงผลการศึกษาและ โอกาสทางการศึกษาที่จะมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพและการดำเนินชีวิตของบุคคล
5. มีความเข้าใจเรื่องทักษะการตัดสินใจว่าเป็นเรื่องของการวางแผนล่วงหน้า
6. มองตนเองเป็นผู้มีความสามารถที่จะจัดการกับอนาคตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. พัฒนาความคิดเกี่ยวกับการทำงาน
8. พัฒนาพื้นฐาน ประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพมากกว่า ไปเน้นที่การตัดสินใจเลือกอาชีพ
9. เข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
10. ส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพสุจริตทุกชนิด

สำหรับกิจกรรมการแนะแนวการอาชีพควรประกอบด้วย การช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในตนเองทุก ๆ ด้าน การให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การรู้จักตัดสินใจด้วยตัวเองอย่างเหมาะสม การปรับปรุงตัวเข้ากับอาชีพของตน ควรแนะแนวอาชีพเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาและทดลองฝึกหัดให้มีประสบการณ์และรู้จักงานต่าง ๆ การแนะแนวอาชีพและการฝึกหัดเบื้องต้นจำเป็นมากสำหรับนักเรียน

3. การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม หรือการแนะแนวบุคลิกภาพ (Personality Guidance) คือกระบวนการที่นักแนะแนวได้ช่วยให้นักเรียน นักศึกษารู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนตัวและสังคมได้ เช่น การรู้จักตนในด้านทักษะทางสังคม การปรับตัวกับเพื่อนและครู การทำงานร่วมกับผู้อื่น การพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถที่เหมาะสมในการเข้าสังคม การเลือกกิจกรรมที่สนใจยามว่าง การพัฒนาตนให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี หรือพัฒนาบุคลิกภาพด้านส่วนตัวและสังคมที่เป็นจุดเด่นของผู้บริการแนะแนว

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวส่วนตัวและสังคม มีดังนี้

1. ด้านการเรียน จัดการเรียนการสอนที่ดีเพื่อช่วยให้เด็กมีความสุขในการเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียนด้วย

2. ด้านการปรับตัว เพื่อการมีชีวิตอยู่ในสังคมโรงเรียนอย่างมีความสุข

สำหรับกิจกรรมที่จัดแนะแนวส่วนตัวและสังคมนั้น แยกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ประการ มีดังนี้

1. การแนะแนวในการใช้เวลาว่าง เช่นกิจกรรมทางกีฬา กิจกรรมทางการแสดงออก การใช้ห้องสมุด เป็นต้น

2. การแนะแนวทางด้านสังคม เช่น สอดแทรกเข้าไปในบทเรียนเกี่ยวกับมารยาทในสังคม กิริยาอาการที่ควรแสดงออก เป็นต้น

3. การแนะแนวทางด้านสุขภาพอนามัย เช่น ให้การแนะแนวและแนะนำในเรื่องอาหารกลางวัน การเล่น และการรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาของครูแนะแนว ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสาขาในการศึกษาต่อดังนี้

แสงชัย ตั้งศิริ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา พบว่านักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่ากิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการแนะแนวการศึกษาของครูแนะแนวอาจจะส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

มะแอน ราโอบ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีพบว่าปัจจัยด้านโรงเรียน เกิดจากจุดมุ่งหมายของการแนะแนว ความสนใจกิจกรรม วิธีการแนะแนวการบริการแนะแนว การให้คำปรึกษาของครูประจำชั้น ความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียน นโยบายทางการศึกษาของโรงเรียน การมุ่งเน้นให้ศึกษาต่อทั้งศาสนาและสามัญทุนการศึกษา การติดตามผลนักเรียน และการเก็บข้อมูลทางสถิตินักเรียนที่ศึกษาต่อส่งผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

กฤษณ์ บุตรเนียน (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยในการเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าอิทธิพลจากโรงเรียน ครูแนะแนว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการตัดสินใจเลือกที่เรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนให้ความสนใจในเรื่องของอิทธิพลจากโรงเรียน ครูแนะแนว โดยเป็นส่วนสำคัญสุดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคำแนะนำ ข้อมูลข่าวสาร ล้วนแต่เป็นประโยชน์ของนักเรียนทั้งสิ้นที่เป็นตัวบ่งชี้ให้นักเรียนได้มีแนวคิดในการที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการเข้าเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าการแนะแนวการศึกษาของครูแนะแนวส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่าการแนะแนวการศึกษาของครูแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อ

3.9 สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นับตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นเดือนที่เริ่มเหตุการณ์รุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นมาจนถึงปัจจุบัน สถานการณ์ดังกล่าวมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นลอบทำร้ายและทำลายชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง การลอบวางเพลิงและทำลายทรัพย์สินของรัฐ ประชาชน และสถาบันศาสนา ทั้งวัด มัสยิด โรงเรียน สถานที่ราชการ ซึ่งล้วนเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางการบริการประชาชนทั้งสิ้น สร้างความหวาดหวั่น และหวาดกลัวภัยอันตรายอย่างยิ่ง ทำลายขวัญและความสงบสุขของประชาชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

แม้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนมีความพยายามที่จะพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องแต่ยังมีปัญหาพื้นฐานอีกหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องโอกาสและคุณภาพของประชากรที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงที่ทวีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน แม้จะมีการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและเยาวชนส่วนใหญ่ได้เรียนในระดับประถมศึกษา แต่มักไม่มีโอกาสเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา หรือได้เรียนต่อเฉพาะสถาบันทางศาสนา เยาวชนในวัยเรียนกว่า 200,000 คนอยู่นอกระบบโรงเรียนประชากรในวัยแรงงานกว่าร้อยละ 45 มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าทำให้ขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพและเป็นฐานของการเพิ่มรายได้ต่อไป คุณภาพการศึกษาในพื้นที่ได้รับการประเมินว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในส่วนของประเทศ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุหลายประการ นักเรียนที่มาจากครอบครัวไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยยังขาดโอกาสที่จะรับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ทำให้เสียเปรียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านภาษา ความยากจน และความจำเป็นที่ต้องย้ายถิ่นเพื่อหางานทำกับครอบครัว ทำให้อัตราขาดเรียนสูง นักเรียนมีภาระหนักที่ต้องเรียนสายสามัญ และเรียนทางศาสนาคู่ขนานและแยกส่วนจากกันตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งยังได้รับผลกระทบจากความไม่สงบที่ทำให้ต้องปิดเรียนเป็นระยะ ๆ เยาวชนที่สำเร็จการศึกษาหากไม่ได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปจะขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการประกอบอาชีพ หรือเผชิญความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้อยู่ในสภาวะว่างงานหรือไม่มีอาชีพที่มั่นคงทั้งยังอาจตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงได้โดยง่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 1 – 3)

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552 : 10 – 16) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อค้นพบจากวิจัยนี้ว่า

1. ความปลอดภัย

ปัญหาด้านความปลอดภัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์นักเรียนทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่เต็มเต็มหน่วยเพราะต้องปิดโรงเรียนบ่อยครั้งและถึงแม้ในช่วงเปิดเรียนเวลาในการจัดการเรียนการสอนก็น้อยกว่าปกติ เพราะการเดินทางไป – กลับ โรงเรียนของครูอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 09.30 – 14.30 น. ตามที่หน่วยความปลอดภัยกำหนดให้เข้า – ออกจากพื้นที่ ประกอบกับนักเรียนในพื้นที่อื่น ๆ สถานที่เรียนขาดความพร้อม สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และทำให้ครูที่มีประสบการณ์สอนสูง ๆ ขอย้ายออกนอกพื้นที่ ครูที่บรรจุใหม่เข้าไปเป็นพนักงานราชการก็มีประสบการณ์น้อย ครูที่มีขีดความสามารถจากภูมิภาคอื่น ๆ ก็หวาดกลัวไม่กล้าสมัครเข้าไปสอนในพื้นที่ การเดินทางเข้าไปนิเทศ ติดตาม ประเมินผลทำได้น้อยมาก การที่หน่วยบริหารไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียนจึงนำมาสู่ผลกระทบที่รุนแรงทั้งในด้านความมั่นคงและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

2. ความไม่เข้าใจตรงกัน

ความไม่เข้าใจตรงกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน และสถาบันการศึกษาเอกชนในพื้นที่ โดยฝ่ายรัฐมักมองโรงเรียนเอกชนในแง่ลบ ทำให้ประเด็นที่ส่งเสริม สนับสนุนไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน บางครั้งรัฐบริหารด้วยความระแวงมากกว่าส่งเสริม ในส่วนของชุมชนและท้องถิ่นบางครั้งแปลความเจตนาธรรมของรัฐไม่ตรงสภาพ มองว่าการดำเนินการของรัฐมักมีวาระซ่อนเร้น เช่น การกำหนดให้มีหลักสูตรสองภาษามีัยที่จะทำให้ภาษามลายูถิ่นหมดไปจากประเทศไทย และการเข้าไปสนับสนุน ส่งเสริมสถาบันการศึกษาของท้องถิ่นเป็นการเข้าไปแทรกแซงการจัดการศึกษาโดยชุมชน

3. ความเชื่อ ค่านิยม

ความเชื่อ ค่านิยมตามวิถีชีวิตของมุสลิมในการเล่าเรียนศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน รวมถึงด้านการศึกษา ซึ่งทัศนะของมุสลิม มุสลิมที่จะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นกับหลักคำสอนของอิสลาม เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและการรู้จักศาสนาควรจะต้องผ่านกระบวนการศึกษา ซึ่งต้องเป็นการศึกษาด้านอิสลามที่มีความเข้มข้น มีคุณภาพและเป็นการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียน สามารถดำรงชีวิตตามวิถีทางศาสนาได้อย่างเคร่งครัด ประกอบกับความเชื่อของผู้ปกครองที่ว่า เป็นการไม่สมควรหากบุตรหลานเข้าโรงเรียนของรัฐซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนรวมระหว่างนักเรียนชายและหญิง มีการจัดกิจกรรมที่

เป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ ไม่มีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมุสลิมจะกระทบต่อความเชื่อทางศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการแบ่งแยกระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม

4. การกำหนดนโยบายและการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ตลอดเวลาที่ผ่านมา นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกผูกไว้กับตัวบุคคล และมักจะเปลี่ยนแปลงตามการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงของบุคคลเหล่านี้ และแนวทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายทำให้ผู้ปฏิบัติสับสน และเมื่อมีการนํานโยบาย แผนงาน มาตรการไปสู่การปฏิบัติเพียงแต่ประเมินว่าได้ทำแล้ว แต่ขาดการวิเคราะห์ประเมินถึงสิ่งที่ทำว่ามีคุณภาพ หรือเกิดผลตามเป้าหมายหรือไม่

5. ความเหลื่อมล้ำระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ

การสนับสนุน ส่งเสริมครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งสอนในพื้นที่เสี่ยงภัย และสอนนักเรียนไทยเช่นเดียวกันมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับครูในโรงเรียนของรัฐ ทั้งในด้าน เงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทน การพัฒนาตนเอง โดยครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนไม่ตรงตามวุฒิ ไม่ได้รับเงินวิทยฐานะและเงินค่าเสี่ยงภัย

6. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในทุกจังหวัด ซึ่งหากพิจารณาจากจำนวนสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่แล้วน่าจะเพียงพอ แต่ยังคงขาดโปรแกรมหรือหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการผู้เรียน จึงมีนักเรียนในพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่ไปเรียนต่อในต่างพื้นที่หรือต่างประเทศ โดยเฉพาะคณะหรือสาขาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาด้านต่าง ๆ ยังให้บริการไม่เพียงพอกับนักเรียนที่ปีหนึ่ง ๆ จบด้านศาสนามากกว่าจำนวนที่รับได้ นักเรียนที่จบสายศาสนาจึงไม่มีที่เรียนต่อสถาบันอุดมศึกษาอิสลามในประเทศ เนื่องจากมีที่นั่งไม่เพียงพอ อีกทั้งคุณภาพด้านอิสลามศึกษายังอาจไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากชุมชนเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคเรื่องการขาดครู อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนเนื่องจากปัญหาด้านความปลอดภัย และนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาได้มีพื้นฐานความรู้วิชาสามัญไม่เพียงพอจะศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมั่นใจ

7. การแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม

การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเป็นช่วงที่นักเรียนไทยมุสลิมส่วนมากยังคงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของ

รัฐบาลซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิมมีโอกาสรู้ร่วมกันในโรงเรียน แต่เมื่อถึงระดับมัธยมศึกษาในขณะที่นักเรียนไทยพุทธเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐหรือโรงเรียนเอกชนทั่วไป นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เนื่องจากมีการเรียนการสอนวิชาศาสนาที่เข้มข้นกว่า ส่งผลให้เด็กนักเรียนทั้งสองกลุ่มเริ่มแยกออกจากกันและอาจแยกจากกันอย่างสิ้นเชิงในที่สุดเมื่อถึงระดับอุดมศึกษาที่มีในประเทศหรือต่างประเทศ ส่วนนักเรียนไทยพุทธเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปที่มีอยู่หลากหลายทั้งในและต่างพื้นที่

8. การขาดหน่วยบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนโดยตรงในพื้นที่

การฝากภาระการสนับสนุน ส่งเสริมโรงเรียนเอกชนให้เขตพื้นที่การศึกษาช่วยดูแล อาจไม่เหมาะสมสำหรับบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ความหลากหลาย และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและมีจำนวนค่อนข้างมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่เองมีภาระงานมาก และมีบุคลากรในกลุ่มสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ไม่เพียงพอในการดูแลโรงเรียนเอกชน ถึงแม้ กคศ. กำหนดให้มีอัตรากำลังบุคลากรในกลุ่มสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) แต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 5 คน แต่ส่วนใหญ่มีประมาณ 3 คน และบางเขตพื้นที่ ไม่มีบุคลากรในกลุ่มดังกล่าวเลย ทำให้การดูแลโรงเรียนเอกชนซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง

9. การประเมินโดยใช้มาตรฐานเดียว

การประเมินต่าง ๆ ของรัฐใช้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศก่อให้เกิดปัญหาเพราะบริบทต่างกัน การประเมินในบริบทที่แตกต่างควรใช้วิธีการที่แตกต่าง ควรมีเกณฑ์ส่วนกลางและเกณฑ์สำหรับแต่ละบริบทตามความเหมาะสม โดยเฉพาะบริบทชายแดนภาคใต้ซึ่งประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลามและมีวิถีชีวิตแบบมุสลิม การใช้ชีวิตในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนักเรียนก็มีวิถีชีวิตมุสลิม เกณฑ์บางอย่างที่ใช้ประเมินจึงไม่มีความเหมาะสม อีกทั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาตรา 15(1) ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางส่วนยังไม่จบปริญญาตรีและส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการ รัฐบาลยื่นมือเข้าไปช่วยสนับสนุนส่งเสริมได้ไม่กี่ปี โรงเรียนเพิ่งตั้งตัวได้ไม่กี่ปีก็ให้ สมศ. เข้ามาประเมิน โดยใช้เกณฑ์เดียวกันกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยของ เพทาย ศิริมุสิกะ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2ในการศึกษาต่อ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาชายแดนภาคใต้ ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีมีพอสมควร ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า สถานการณ์ความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน

3.10 ทูนาการศึกษา

ทูนาการศึกษาเป็นการช่วยเหลือให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่มีปัญหาด้านทุนทรัพย์ เป็นการช่วยลดภาระและผ่อนคลายความคิดเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาโดยทั่วไปมี 4 ประการ (สัจลักษณ์ อยู่รักษ์, 2546 : 24 – 25)

1. เพื่อช่วยนักเรียน นักศึกษาที่ยากจนซึ่งถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือแล้วนักเรียน นักศึกษาจะไม่สามารถศึกษาเล่าเรียนได้
2. เพื่อสนับสนุนสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการตามนโยบายของสถาบัน เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่นักกีฬา เพื่อให้การกีฬาของสถาบันมีมาตรฐานดีขึ้น
3. เพื่อสนับสนุนนโยบายการศึกษาของรัฐ ที่จะให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน ทำให้สามารถศึกษาในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นได้
4. เพื่อช่วยให้ประชาชนของประเทศได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ประเทศเจริญขึ้นด้วย

ประเภทของทุนการศึกษา

ทุนการศึกษาแบ่งเป็น 8 ประเภท ดังนี้ (สัจลักษณ์ อยู่รักษ์, 2546 : 25 – 27)

1. ทุนประเภทเรียนดี

มีสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่พยายามสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา พยายามแข่งขันมากในเชิงวิชาการ ดังนั้นผู้สอบได้คะแนนยอดเยี่ยมร้อยละ 5 จึงเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกได้รับทุนเรียนดี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปยกเว้นค่าเล่าเรียน หรือค่าหน่วยกิต แต่การให้ทุนประเภทนี้ไม่สอดคล้องกับสวัสดิการ การศึกษา เพราะทุนจำนวนมากมีความพร้อมด้วยสติปัญญา และทุนทรัพย์ การให้ทุนมิได้ช่วยแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนแต่ประการใด ในขณะเดียวกันก็ยังมีนักเรียน นักศึกษาอีกหลายคนที่จะเรียนได้ แต่ไม่เต็มใจ แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์อยู่ดังนั้นหลายสถาบันการศึกษาจึงได้ยกเลิกทุนประเภทนี้ นำมาจัดสรรในที่ที่มีความต้องการด้านการเงินจริง ๆ ซึ่งมีประโยชน์มากกว่าให้ทุนเรียนดี

2. ทุนนักกีฬา

นักกีฬาของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องเสียเวลาฝึกซ้อมกีฬา จึงไม่ค่อยมีโอกาสดูหนังสือ หรือเรียนเต็มที นักกีฬาเหล่านี้เมื่อเล่นกีฬาระยะย่อมนำชื่อเสียงมาสู่สถาบัน ทำให้คนทั่วไปรู้จัก เป็นการประชาสัมพันธ์หรือนำชื่อเสียงมาสู่สถาบันเป็นอย่างดี นักกีฬาบางคนมาจากครอบครัวที่ขาดแคลน แต่มีความมุ่งมั่น ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมกำลังใจแก่นักกีฬาของสถาบันการศึกษา จึงมีการจัดสรรทุนการศึกษาให้นักกีฬา เพื่อความเหมาะสมและความต้องการของนักกีฬาที่จะทำการศึกษาให้จบการศึกษาพร้อมกับการเล่นกีฬา

3. ทุนขาดแคลนทุนทรัพย์

เดิมทุนประเภทนี้เรียนว่าทุนยากจนแต่เรียนดี ในความเป็นจริงอาจเป็นหลักการที่ขัดกัน เพราะคนที่ยากจน ย่อมขาดสนอุปกรณที่ช่วยให้เรียนได้ดี เช่นขาดเงินซื้อหนังสือ ตำรับตำราต่าง ๆ ดังนั้นในปัจจุบันหลายสถาบันจึงเรียกทุนนี้ว่า ทุนขาดแคลน หรือทุนขาดทุนทรัพย์ เรื่องการเรียนดีนั้นจึงลดเป็นการดูว่า นักเรียน นักศึกษาสามารถเรียนได้ หรือผ่านเกณฑ์เท่านั้น ได้ก็พอ ทุนนี้จึงเป็นทุนช่วยแก้ปัญหาการขาดสน การไม่พร้อมด้านทุนทรัพย์ สถาบันส่วนใหญ่มักจะพิจารณาให้ทุนนี้เป็นงานหลักด้านสวัสดิการทุน

4. ทุนอาหารกลางวัน

คนเราจะมีสมองดีนั้นจำเป็นต้องได้รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการอย่างเพียงพอด้วย ดังนั้นจึงมีสถาบันหลายแห่งช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลน โภชนาการของนักเรียนนักศึกษา โดยการจัดเป็นทุนอาหารกลางวัน ซึ่งจะมีการจัดในรูปแบบแตกต่างกันไป

5. ทุนเฉพาะสาขา

ทุนเฉพาะสาขาโดยมากเป็นทุนที่มีผู้บริจาคเจาะจงให้ตามสาขาที่ผู้บริจาคประสงค์สนับสนุน เช่นผู้บริจาคบางคนบริจาคเพื่ออุทิศให้บุตรธิดาที่เคยศึกษาในสาขานั้น เจ้าของทุนจึงมักจะตั้งข้อกำหนดไว้ว่า ทุนจะบริจาคให้แก่ผู้เรียนสาขาใด โดยลักษณะใด หรือผู้บริจาคเคยจบจากสถาบันสถานศึกษาแห่งนั้น แล้วมีฐานะดีกลับมามอบเงินให้สถานศึกษานั้นใช้ทุนให้กับผู้เรียนรุ่นหลังต่อ ๆ มา

6. ทุนยืม

ทุนประเภทนี้ มุ่งให้แก่ผู้ที่ขาดสนหรือจำเป็นชั่วคราว เช่นธนาณัติยังไม่ถึง แต่ นักเรียน นักศึกษาต้องเสียค่าเช่าบ้านเช่าห้อง หรือค่าลงทะเบียนเรียน จึงมีความจำเป็นจะต้องยืมเงินเพื่อนำไปแก้ความขาดสนชั่วคราว เงินยืมนี้จึงต้องยืมในระยะเวลาจำกัด และมีวงเงินค่อนข้างต่ำเพื่อบรรเทาความขาดสนชั่วคราว และต้องใช้คืนภายในเดือนนั้น เงินยืมเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมักจะไม่มี

ไม่ค่อยอยู่ เพราะปรากฏว่ายืมแล้วไม่ค่อยได้ใช้คืนในที่สุดก็หมดไป หลายสถาบันจึงไม่ค่อยมีทุนประเภทนี้

7. ทุนทำงาน

หลายสถาบันเห็นว่าการจัดสรรทุนให้นักเรียน นักศึกษา โดยไม่มีเงื่อนไขทำให้นักเรียน นักศึกษาไม่ค่อยเห็นคุณค่าของทุน ดังนั้นจึงพยายามออกมาในรูปของการทำงานตอบแทน เช่น ให้ช่วยงานวิจัยแล้วให้เงินตอบแทน ให้สอนหนังสือเด็ก ให้ทำงานบ้าน หรือตัดหญ้า เป็นต้น โดยมีค่าตอบแทนเป็นชั่วโมง หรือเหมาจ่ายเป็นเดือนตามที่สถาบันกำหนดเพื่อให้เป็นธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา และให้รู้จักคุณค่าของเงินไปด้วย แนวโน้มการให้ทุนโดยลักษณะนี้มีเพิ่มขึ้นมากในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง เพื่อเป็นการสอดแทรกให้เรียนรู้วิธีการทำงานหลังจบการศึกษา

8. ทุนกู้

มีธนาคารบางแห่งที่ให้ทุนแก่นักเรียน นักศึกษา โดยที่มีเวลาปลอดหนี้ถึง 2 – 4 ปี และเริ่มใช้เงินที่กู้ไปเพื่อการศึกษาเล่าเรียนคืน ในปีแรกที่จบการศึกษาโดยผ่อนส่งดอกเบี้ยค่อนข้างต่ำ วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียน นักศึกษาไม่เดือดร้อน หรือกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษา เพราะสามารถกู้ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนได้ตลอดระยะเวลา 4 ปี ตามระเบียบที่ธนาคารนั้น ๆ ได้กำหนดไว้ ปัจจุบันทุนกู้ประเภทนี้มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่แทบทุกมหาวิทยาลัย มีการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยมีการจัดตั้งเป็นกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำเนินงาน

3.11 การได้รับเงินทุนกู้ยืมจากรัฐบาล

นโยบายการบริหารจัดการจัดการกองทุนเงินให้ยืมเพื่อศึกษานั้นเป็นนโยบายแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 เป็นนโยบายที่รัฐบาลมุ่งเน้นการบริหารจัดการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่มีฐานะยากจน ได้มีโอกาสทางการศึกษาให้สามารถศึกษาต่อในระดับสูงกว่ามาตรฐานที่รัฐกำหนด ซึ่งเป็นการช่วยเหลือที่มีได้ให้เปล่า และมีได้มุ่งเน้นในการสร้างกำไรให้กับโครงการ เพียงเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในด้านการศึกษาในการกู้ยืมเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อนำไปใช้จ่ายในการศึกษา ในปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พร้อมทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา โดยการให้โอกาสแก่นักเรียน นักศึกษา ที่ด้อยโอกาสดังนั้นกระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ร่วมกันพิจารณาถึงเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว และได้เสนอเป็นมาตรการส่งเสริม 3 ประการ คือ

1. การสนับสนุนการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชน
2. การสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเอกชน
3. การจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (สมพงษ์ พิมพิมาศ, 2546 : 4)

จากมาตรการส่งเสริม 3 ประการดังกล่าว การจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นมาตรการหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่จะต้องดูแลการกู้ยืมของนักเรียน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาตรี ที่อยู่ในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นในสำนักงานปลัด กระทรวงการคลัง ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2538 ให้เห็นชอบในหลักการ โครงการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษา (บัณฑิต หงส์ภักดี, 2542 : 7) กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้เริ่มดำเนินการให้กู้ยืมครั้งแรกในปีการศึกษา 2539 ต่อมากองทุนได้ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2541 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การดูแลของกระทรวงการคลัง มีคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายและบริหารจัดการกองทุน

การดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นการจัดสวัสดิการของรัฐบาล ให้กับนักศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยที่รัฐบาลพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพื่อเพื่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติของประเทศ เพื่อสนองตอบความจำเป็นดังกล่าว ควรส่งเสริมให้ผู้อยู่ในวัยศึกษาได้รับการศึกษาสูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเปิดโอกาสให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทัดเทียมกันกับผู้มีฐานะดี ดังนั้นรัฐบาลจึงจัดตั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาขึ้น ให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของหน่วยงานข้างต้น

วัตถุประสงค์ของกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

1. เพื่อให้ทุนการศึกษา แบบต้องใช้คืนแก่นิสิต นักศึกษา และให้ทุนการศึกษาแบบไม่ต้องใช้คืนแก่นักเรียน นักศึกษาที่ยากจน และนักศึกษาที่เรียนดีให้เป็นไปตามนโยบายแห่งรัฐ ด้านการศึกษา

2. เพื่อให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียน นักศึกษา ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้กู้ยืมกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการครองชีพระหว่างศึกษา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกองทุนเงินให้กู้ยืม ผู้วิจัยคิดว่าอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน เนื่องจากการเรียนในระดับอุดมศึกษา ค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม ค่าอื่นๆ จำเป็นต้องใช้จ่ายพอสมควร ดังนั้นกองทุนเงินให้กู้ยืมก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่นักเรียนจะเลือกสาขาในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3.12 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

คำว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการเรียกชื่อแตกต่างกันทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษเช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Class Activities) กิจกรรมพัฒนาการ (Developmental Activities) กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) กิจกรรมนอกห้องเรียน (Out of Class Activities) ถึงแม้ว่าจะเรียกชื่อแตกต่างกันก็ตาม แต่ความหมายและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันในที่นี้จะใช้คำว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co - Curricular Activities) ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

ชูศักดิ์ วรณกุล (2538 : 5) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน โดยมุ่งเน้นและสนับสนุนให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข อันจะทำให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้านอย่างสมบูรณ์

สุมนา ระบอบ (2540 : 4) กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปได้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น กิจกรรมเสริมหลักสูตรจัดขึ้นและดำเนินการโดยนักเรียนและสถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลโดยไม่มีคะแนนที่จะทำให้นักเรียนสอบได้หรือตก

ใจจริง บุญเรืองรอด (2541 : 2) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนและหรือโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อความบันเทิงเสริมความรู้ ความสนใจ ความสามารถโดยไม่คิดหน่วยกิต

สุพิน บุญชูวงศ์ (2542 : 5) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งซึ่งช่วยเชื่อมโยงกิจกรรมการสอนปกติหลาย ๆ กิจกรรมเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการหลาย ๆ ด้าน เพื่อสนองความสนใจ ความสามารถและความถนัด โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการด้วยความสมัครใจ

ไพฑูรย์ ธิโรโพธ (2543 : 5) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยความสมัครใจของนักเรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เพื่อมุ่งส่งเสริมทั้งด้านวิชาการ ความสามารถพิเศษ ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ตลอดจนความบันเทิงหรือนันทนาการเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้พัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย โดยมุ่งเน้นและสนับสนุนให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำงานร่วมกัน ปรับตัวเองเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545 : 15) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การกระทำเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนตามปกติของชั้นเรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองและมีครูเป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำปรึกษาเป็นไปเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนตามหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สนองความสนใจและความถนัด พัฒนาความสามารถพิเศษ ส่งเสริมการพัฒนากุศลิกภาพ ช่วยฝึกอุปนิสัยของผู้เรียนให้เหมาะสมกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยและให้มีประสบการณ์อันนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

จากความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักการศึกษากล่าวไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมประสบการณ์ของผู้เรียน โดยให้นักเรียนที่สนใจได้ร่วมทำกิจกรรมในช่วงเวลาว่างกิจกรรมอิสระ ในการทำกิจกรรมจะไม่มีภารกิจหน่วยกิตและระดับผลการเรียน

ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ดังนั้นกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงเป็นส่วนเสริมการเรียนการสอน ช่วยให้ความมุ่งหมายของการศึกษามุ่งบรรลุผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ และจะเป็นวิถีทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาประสบการณ์ด้วยตนเอง มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2540 : 282 - 283) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมนักเรียนได้ทำงานร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย การทำงาน

ร่วมกันและการให้ความร่วมมือเป็นกำลังสำคัญ การส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานร่วมกันตั้งแต่ออยู่ในโรงเรียนเป็นการช่วยฝึกฝนประชาธิปไตยให้แก่เด็ก เมื่อเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี เพราะผลจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับเมื่อตอนที่อยู่ในโรงเรียน

2. ช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในการทำงานร่วมกัน จะช่วยฝึกนิสัยที่ดีให้แก่ นักเรียน เช่น การเสียสละเพื่อหมู่คณะ รู้จักสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น พลเมืองดียอมให้ความร่วมมือกับสังคม

3. ส่งเสริมลักษณะผู้นำ การที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะต้องแสดงความสามารถของตนออกมา นักเรียนคนใดมีความสามารถทางไหนก็ไปทำงานทางนั้น ใครเก่งก็ได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าคณะ

4. ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การที่นักเรียนได้ทำงานที่ตนสนใจและถนัด จะช่วยให้นักเรียนหันมาสนใจงานมากกว่าที่จะไปเที่ยวเตร่ เกร เสเพล การรู้จักให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาสนใจจะเป็นการหาทางออกที่ดีให้แก่ นักเรียน เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หางานอดิเรกทำแทนการใช้เวลาว่างไปในทางที่ผิด

5. กิจกรรมนักเรียนช่วยชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความถนัดและความสามารถในอาชีพด้านไหน ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องก็อาจจะออกไปทำอาชีพนั้นได้

6. ช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ นักเรียน โดยการที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน รู้จักแบ่งงานกันทำ รู้จักประสานงานกัน

ประกอบ ประพันธ์วิทยา (2542 : 12) กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปได้ว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นมากที่จะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การปรับตัวของผู้เรียนและการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้มีโอกาสสัมผัสสถานการณ์จริง และรับประสบการณ์ตรงด้วยตนเองจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งเพราะในการดำรงชีวิตประจำวันจริงของผู้เรียนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับงานทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวหากแต่ต้องขึ้นอยู่กับการปรับตัว การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์และทักษะเป็นเครื่องมือ

สุพิน บุญชูวงศ์ (2542 : 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา หน้าที่หลักของสถานศึกษาจึงไม่เพียงแต่สอนวิชาในชั้นอย่างเดียว โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักรับผิดชอบ แสดงความสนใจและความต้องการของตน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์

สมภพ เจริญนท (2542 : 6 - 7) กล่าวว่า "ไว้ว่าสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยเหตุผลทางวิชาการ ดังต่อไปนี้"

1. เพื่อสนองความต้องการด้านจิตวิทยา นักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับ และต้องการรวมกลุ่มตามทฤษฎีขั้นความต้องการของ Maslow การเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้เกิดความอบอุ่น ความเชื่อมั่นตนเองและประสบความสำเร็จ

2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะทำให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ค้นพบความสามารถของตนเอง ผลงานของ Piaget แสดงให้เห็นชัดว่าการเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นเด็กจะต้องมีโอกาสได้กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับประสบการณ์ตรงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาสติปัญญา

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา มีความกระตือรือร้นดังผลงานของ Bandura ผู้นำเอาความคิดของ Skinner ที่ว่าการกระทำใดที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีก

4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะทำให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา รู้สึกถึงการใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

5. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน กิจกรรมที่ได้ทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างดียิ่ง

6. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการพัฒนาความเป็นผู้นำทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะเด็กจะได้มีโอกาสจัดทำกันเองมีโอกาเลือกและประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะมีลักษณะเป็นสังคมประชาธิปไตย เพราะเป็นกิจกรรมของนักเรียน โดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียน ซึ่งเป็นการเสริมในเรื่องการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

7. กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นยิ่ง เพราะถ้าขาดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะทำให้การพัฒนาของเด็กไม่สมบูรณ์ครบถ้วนจากข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสำคัญและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา มีความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในการเป็นเครื่องมือสร้างเสริมประสบการณ์และฝึกรอบมแก่นักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งช่วยให้การจัดการศึกษายบรรลุเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการกำหนดขอบเขตและแนวทางของการดำเนินงานที่จะช่วยให้ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ มีนักการศึกษากล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

ประภาพรณ สุวรรณสุข (2537 : 608) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมความสนใจ ความต้องการและความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคลจะเห็นได้ว่ากิจกรรมในห้องเรียนนั้นกำหนดให้ทุกคนต้องทำ ถึงแม้ว่ากิจกรรมบางอย่างนักเรียนจะไม่ชอบ ไม่สนใจ นักเรียนก็จำเป็นต้องเข้าร่วม แต่ทว่าในกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมนุมที่ตนเองสนใจได้โดยเสรี

2. เพื่อช่วยให้ความมุ่งหมายทางการศึกษาบรรลุผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ความมุ่งหมายทางการศึกษาที่สมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วย พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย พุทธิพิสัยและทักษะพิสัยนั้นได้ส่งเสริมกันมากในชั้นเรียน แต่ทางด้านจิตพิสัยซึ่งเกี่ยวข้องกับค่านิยมและนิสัยอันดีงามต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ การมีน้ำใจต่อผู้อื่น การเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น ความสามัคคี ฯลฯ ยังส่งเสริมกันน้อยมาก การจัดตั้งชุมนุมขึ้นก็จะช่วยพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างและพลังงานไปในทางที่เกิดประโยชน์ ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า นักเรียนในวัยนี้เป็นวัยที่มีพลังกำลังมาก ถ้าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้นักเรียนได้ใช้พลังงานเหล่านี้ อีกทั้งครูที่ปรึกษาคอยแนะนำ นักเรียนก็จะไม่เอาพลังงานที่เหลือนี้ออกไปใช้ในทางอื่นที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาได้

4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น กิจกรรมทางด้านวิชาการนักเรียนจะได้รับประโยชน์ทางด้านวิชาการเป็นอันมาก เพราะได้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมากขึ้น นอกเหนือไปจากการเรียนในห้องเรียน

5. เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคม การที่นักเรียนต้องทำงานร่วมกัน นักเรียนก็จะเกิดการเรียนรู้ จะปรับตัวเข้ากับสังคมไปด้วย

6. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน เนื่องจากครูจะต้องเป็นที่ปรึกษา ดังนั้นการดำเนินงานของชุมนุมจะต้องมีครูเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง ดังนั้นความใกล้ชิดระหว่างครูและนักเรียนจะเพิ่มมากขึ้น

7. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดนิทรรศการของชุมนุมต่าง ๆ ทางโรงเรียนควรเชิญผู้ปกครองและบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ มาร่วมในกิจกรรมด้วยซึ่งจะเป็นการสร้าง ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

8. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนเอง การที่นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มได้นั้น สมาชิกในกลุ่มจะต้องสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี อีกทั้งต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันงานจึงจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

9. เพื่อฝึกให้นักเรียนได้อยู่ร่วมกันโดยราบรื่นในวงสังคมประชาธิปไตย กิจกรรม

เสริมหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ความคิด ตัดสินใจและความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยลำพัง ฝึกทำงานร่วมกัน โดยรู้วิธีการวางแผนงาน การแก้ไขปัญหาในการทำงาน ฝึกให้มีวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม และระเบียบของโรงเรียน ฝึกให้เกิดความสามัคคี ความรักหมู่คณะ และรักโรงเรียน ฝึกให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

สมภพ เจริญทศ (2542 : 9 - 10) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สามารถสรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคน ได้แก่
 - 1.1 เพื่อพัฒนาการเตรียมเด็กให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้
 - 1.2 เพื่อเป็นการฝึกคนให้มีลักษณะผู้นำ
 - 1.3 เพื่อพัฒนาความสามารถของตน
 - 1.4 เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม
 - 1.5 เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักเรียน
 - 1.6 เพื่อก่อให้เกิดวินัยแห่งตน
 - 1.7 เพื่อให้เด็กพัฒนาทั้งกายและใจให้สมบูรณ์
2. เพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัว ได้แก่
 - 2.1 เพื่อเตรียมตัวเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
3. เพื่อพัฒนางาน ได้แก่
 - 3.1 เพื่อฝึกให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - 3.2 เพื่อฝึกให้รู้จักปรับตัวในการทำงานเป็นหมู่คณะ
4. เพื่อพัฒนาด้านการศึกษา ได้แก่
 - 4.1 เพื่อให้เด็กสนใจกับกิจการของโรงเรียนให้มากขึ้น
 - 4.2 เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับวิชาที่เรียนในหลักสูตร
 - 4.3 เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู อาจารย์ กับ ผู้เรียน
5. เพื่อพัฒนาสังคม ได้แก่
 - 5.1 เพื่อสอนให้มีความร่วมมือกันในวงสังคม

ประกอบ ประพันธ์วิทยา (2542 : 13 - 14) กล่าวว่าไว้ว่าวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะเป็นการกำหนดขอบเขตและแนวทางของการดำเนินงานที่จะช่วยให้ดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะขึ้นอยู่กับประเภทของกิจกรรม สำหรับ

วัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ มีดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน
2. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ ตามแนวทางของกิจกรรมที่จัดขึ้น
3. เพื่อให้เกิดความรัก สามัคคีในหมู่คณะ มีความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัวให้เข้ากับสังคม การที่ผู้เรียนต้องทำงานกิจกรรมเป็นกลุ่ม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้วิธีการเข้าสังคม การปรับตัวในการทำงานร่วมกัน
5. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูอาจารย์ และผู้เรียน การดำเนินงานกิจกรรมชุมนุม/ชมรม ต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำจะเกิดความใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เรียนเพิ่มขึ้น
6. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน จากการได้เข้าร่วมกิจกรรมที่สนใจเหมือนกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
7. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม
8. เพื่อเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามกระบวนการประชาธิปไตย
9. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามให้แก่ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ
10. เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย รู้จักการควบคุมตนเอง และรู้จักเคารพกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ของสังคม
11. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
12. เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด การที่ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นการผ่อนคลายความตึงเครียด เช่น กิจกรรมดนตรี กิจกรรมกีฬา กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น ผู้เรียนจะเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ
13. เพื่อส่งเสริมและเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
14. เพื่อปลูกฝังให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ของชุมชน และของชาติ เป็นการปลูกฝังลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ของสังคม
15. เพื่อฝึกให้ผู้เรียน ได้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมระบอบประชาธิปไตยได้อย่างราบรื่น

จากวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ให้สามารถปรับประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประกอบ ประพันธ์วิทยา (2542 : 26 - 27) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเป็น 6 ประเภทดังนี้

1. กิจกรรมวิชาการ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียนให้สมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น เช่น ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมสังคมศึกษา และชมรมพุทธศาสตร์ เป็นต้น

2. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถพิเศษและพัฒนาความสนใจเฉพาะ กิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียน ได้มีโอกาสค้นหาหรือพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษของตนเอง ซึ่งมักไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียนโดยตรง เช่น ชุมนุมละคร ชุมนุมไต่ว่าที่ ชุมนุมประชาสัมพันธ์ และชุมนุมดนตรี เป็นต้น

3. กิจกรรมที่เป็นการบริการภายในโรงเรียน กิจกรรมประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตนเองและบริการส่วนรวม หรือเพื่อความสนุกสนานของตนเอง เช่น สภานักเรียน กรรมการนักเรียน กลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสวัสดิการนักเรียน เป็นต้น

4. กิจกรรมที่พัฒนาด้านจิตใจ กิจกรรมประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัย เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด และการอยู่ค่ายพักแรม เป็นต้น

5. กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเข้าสังคม การอยู่ร่วมกัน และการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น กิจกรรมพบปะสังสรรค์ การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

6. กิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรมทางด้านกีฬานับว่ามีความสำคัญในการสร้างความสามัคคีในหมู่นักเรียนและมีจิตใจเป็นนักกีฬา รู้จักเสียสละ รู้จักการให้อภัย ได้แก่ ชุมนุมฟุตบอล ชุมนุมเปตอง และชุมนุมว่ายน้ำ เป็นต้น

จากประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น สามารถจำแนกประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองโรงเรียน ได้แก่ สภานักเรียน กรรมการนักเรียน เป็นต้น

2. กิจกรรมที่สนองความสนใจและความสามารถพิเศษแก่นักเรียน ได้แก่ ชุมนุมดนตรี ถ่ายรูป กีฬา หนังสือพิมพ์ เป็นต้น
3. กิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการ เช่น ชุมนุมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น
4. กิจกรรมเพื่อการสังคมและวัฒนธรรม เช่น ลูกเสือ ยุวกาชาด ชุมนุมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของนักเรียน สนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

ใจจริง บุญเรืองรอด (2541 : 8 - 9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังนี้

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเครื่องส่งเสริมนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น
 - 1.1 ส่งเสริมและขยายความสนใจของนักเรียนแต่ละคนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยปกตินักเรียนแต่ละคนมีความสนใจที่แตกต่างกัน
 - 1.2 ส่งเสริมความเป็นผู้นำ รวมทั้งให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนรับไป โดยมีความมุ่งหมายให้นักเรียนได้ทำงาน จึงจะเป็นการฝึกให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานให้สำเร็จเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะ
 - 1.3 ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เช่น การร่วมมือร่วมใจทำงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความรักใคร่ปรองดองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
 - 1.4 ส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิต และยังเป็นส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วย
 - 1.5 ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ช่วยให้นักเรียนรู้จักติดต่อสมาคมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักปกครองตนเอง กล้าแสดงออก
 - 1.6 ส่งเสริมความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตย รู้จักการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกันและกัน ร่วมมือปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่
 - 1.7 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสได้ทำงานตามความสามารถและความสนใจ ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกและพอใจในงานของตน
2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรส่งเสริมการเรียนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โรงเรียนมักจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิชาหลักสูตร

2.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองหรือสำรวจความสามารถ ความถนัด ตลอดจนความสนใจของตนเอง

2.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติในสิ่งที่เคยเรียนมาจากภายในห้องเรียน ห้องเรียนเป็นการช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่าการที่ตนได้เรียนมานั้นมีความหมายขึ้นและทำให้สนใจในสิ่งที่ตนเรียนมากขึ้น

2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร เปิดโอกาสให้ครูได้แนะแนวให้แก่นักเรียนซึ่งมีความสนใจร่วมกันได้เป็นอย่างดี

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยเหลือในการบริหารงานของโรงเรียน กล่าวคือ

3.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตรก่อให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างครู นักเรียน และบุคคลอื่นในโรงเรียน

3.2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน เพราะครูและนักเรียนมีโอกาสทำงานด้วยกัน ทำให้เห็นอกเห็นใจกัน มีความรักใคร่และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ทำให้ครูรู้จักนักเรียนดียิ่งขึ้น

3.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภท มีส่วนช่วยในการควบคุมความประพฤติของนักเรียนได้ส่วนหนึ่ง

4. กิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภทมีส่วนช่วยเหลือชุมชน

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรส่งเสริมความมุ่งหมายของการศึกษาแผนปัจจุบันได้แก่

5.1 ส่งเสริมความมีวินัยด้วยตนเอง

5.2 ส่งเสริมความสามัคคี

5.3 ส่งเสริมความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตย

5.4 ส่งเสริมความรับผิดชอบ

ชูศักดิ์ วรณกุล (2538 : 14 - 17), ไพฑูรย์ ธิรโพธ (2543 : 13 - 15) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของนักเรียนเช่นเดียวกับกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ แต่กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีคุณประโยชน์ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นในการเสริมสร้างและพัฒนาบุคลิกภาพตลอดจนพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน

1.1 ได้รับประสบการณ์ตรงในการทำงานตลอดกระบวนการ ได้ทำงานหลาย

อย่างและทำงานเป็น

- 1.2 ได้รับความรู้และเพิ่มพูนความสามารถในการคิด การทำงาน และการแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงใกล้ชีวิตจริง ซึ่งหาได้ยากจากกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ
- 1.3 ได้รู้จักตนเองและบุคคลอื่นมากขึ้น
- 1.4 เพิ่มพูนกำลังใจในการเรียนและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการแสวงหาความรู้ เกิดความภาคภูมิใจเมื่อทำงานสำเร็จ
- 1.5 ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง
- 1.6 ได้แสดงความสามารถให้บุคคลอื่นได้เห็นและยอมรับ มีความเชื่อมั่น
- 1.7 สร้างเสริมบุคลิกภาพที่ดี
- 1.8 มีอุปนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักแพ้ชนะ และมีวินัยใน

ตนเอง

- 1.9 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้ดีขึ้น รู้จักควบคุมอารมณ์
- 1.10 มีความเป็นผู้นำ รู้จักบทบาทของตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม
- 1.11 มีความสามารถพิเศษในการประกอบอาชีพตามความถนัดของตนเองในโอกาสต่อไป

2. ประโยชน์ต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

- 2.1 ช่วยเหลือให้เป้าหมายของหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น
- 2.2 เป็นสิ่งเร้าและแรงเสริมให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น
- 2.3 ช่วยทำให้ประสบการณ์ในห้องเรียนมีความหมายยิ่งขึ้น เป็นการบูรณาการความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง
- 2.4 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น
- 2.5 เป็นเครื่องมือสำรวจและพัฒนาความสนใจ ความสามารถของนักเรียนได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.6 เปิดทางให้วิชาอื่นที่จำเป็นได้บรรจุอยู่ในตารางเรียนปกติ เพราะเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้มีมากแต่เวลาและห้องเรียนมีอยู่จำกัด การนำกิจกรรมบางอย่างมาจัดไว้ในนอกตารางเรียนย่อมทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปโดยสะดวก

3. ประโยชน์ต่อโรงเรียนและท้องถิ่น

- 3.1 ใช้ความรู้ความสามารถของนักเรียนที่มีอยู่มากมายต่าง ๆ กันไปในทางสร้างสรรค์และบริการเพื่อโรงเรียนและสังคม
- 3.2 ลดปัญหานักเรียนที่มีปัญหาที่อาจเกิดจากความคับข้องใจและปมด้อยของ

นักเรียนได้มาก เพราะนักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถได้หลายทางมิใช่ด้านการเรียนเพียงอย่างเดียว

3.3 ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนครูกับผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี

3.4 ทำให้ครูกับนักเรียนมีความใกล้ชิดและไว้วางใจกันมากขึ้น เพราะมีโอกาสร่วมทำงานร่วมกัน

3.5 ช่วยทำให้โรงเรียนมีชีวิตชีวา น่าอยู่ น่าสนใจมากขึ้น

3.6 ทำให้นักเรียนเกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รู้จักรักพวกพ้องรักโรงเรียนและรักท้องถิ่นของตน

3.7 เป็นสนามทดลองทฤษฎีหรือแนวปฏิบัติใหม่ทางการศึกษา

3.8 ช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียนได้ดีขึ้น

3.9 ช่วยหารายได้พิเศษให้กับโรงเรียนหรือท้องถิ่น

3.10 ช่วยสร้างงานที่มีความหมายให้นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติ น่าสังเกตว่านักเรียนที่ทำงานเก่งมักจะเรียนดีและมีความประพฤติดีด้วย

3.11 ช่วยสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของโรงเรียนให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่าย เช่น ครู นักเรียน ภารโรง ผู้ปกครอง และท้องถิ่น เป็นต้น

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545 : 18) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการเติมเต็มในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ช่วยให้ผู้จัดการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ รู้จักการสมาคม ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ร่วมทำงานกับผู้อื่นได้

2. เพื่อส่งเสริมหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยอ้อม เช่น สภานักเรียน

5. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมสังคม กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ฯลฯ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยสร้างสรรค์สังคมที่ตนอาศัยอยู่

จากประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนหลายประการทั้งต่อตนเองและสังคม ส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและยังมีส่วนช่วยเหลือในการบริหารงานโรงเรียน อีกทั้งยังฝึกความเป็นผู้มีระเบียบวินัยและอื่น ๆ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอาจสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยคิดว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสาขาในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยของนักเรียน

4. การวิเคราะห์จำแนก (Discriminant analysis)

ความหมายการวิเคราะห์จำแนก (Discriminant analysis)

การวิเคราะห์จำแนก หมายถึง เทคนิคทางสถิติที่ใช้จำแนกกลุ่มบุคคลหรือหน่วยวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไปเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ว่า กลุ่มที่แบ่งนั้นแตกต่างกันที่ตัวแปรใดบ้างที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ซึ่งนอกจากจะสามารถจำแนกกลุ่มได้แล้วยังสามารถบอกธรรมชาติบางอย่างของการจำแนกได้ด้วย เช่น ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์นั้นตัวแปรใดจำแนกได้หรือไม่ได้ และถ้าจำแนกได้ ตัวแปรใดที่จำแนกได้ดีมากน้อยกว่ากัน นั่นคือ การบอกถึงประสิทธิภาพหรือน้ำหนักในการจำแนกของตัวแปรเหล่านั้น เช่น ต้องการจำแนกประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่ม 1 (A1) และกลุ่ม 2 (A2) โดยศึกษาตัวแปรที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับการแบ่งกลุ่มดังกล่าว เช่น ศึกษาจากตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 15 ตัว (X1 ถึง X15) ในการวิเคราะห์จำแนกก็จะสามารถบอกได้ว่าตัวแปรทั้ง 15 ตัวนั้นตัวแปรใดบ้างที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่ม หรือสามารถแยกประชากรเป็น A1 กับ A2 ได้ และตัวแปรใดแยกกลุ่มได้ดีมากน้อยกว่ากัน คือระบุความเป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่มได้ถูกต้องสิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ คือ สมการจำแนก (Discriminant Function) ที่สามารถแบ่งบุคคล หรือหน่วยวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่มได้อย่างดีที่สุด คือมีความผิดพลาดน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์จำแนก

การวิเคราะห์จำแนกประเภทมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือการทดสอบว่าตัวแปรที่ได้เก็บรวบรวมมาสามารถที่จะจำแนกหน่วยวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ โดยทั่วไปตัวแปรเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยคิดว่ามีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกของกลุ่มของหน่วยวิเคราะห์ จนถึงขั้นที่สามารถจะใช้ประโยชน์ในการจำแนกได้อย่างถูกต้องว่าหน่วยวิเคราะห์ใดจะตกอยู่ในกลุ่มใด ส่วนวัตถุประสงค์ในเชิงปฏิบัติหรือการใช้ประโยชน์ของการวิเคราะห์จำแนกประเภทนี้จะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ความเป็นสมาชิกของกลุ่มของหน่วยวิเคราะห์ขึ้นอยู่กับตัวแปรใดและตัวแปรเหล่านี้สามารถจำแนกหน่วยวิเคราะห์ออกเป็นประเภทหรือกลุ่มได้ดีมากน้อยเพียงใดหากจำแนกได้ดีมาก ผู้วิจัยสามารถที่จะนำเอาความรู้นั้นไปจำแนกหน่วยวิเคราะห์

ใหม่ออกเป็นประเภทกลุ่มได้ว่าหน่วยวิเคราะห์นั้นตกในกลุ่มใดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิเคราะห์นี้จะได้สมการที่ให้น้ำหนักของตัวแปรที่จะใช้ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม สมการนี้เรียกว่า สมการจำแนก (Discriminant Function) ซึ่งจำนวนสมการที่ได้จะน้อยกว่าจำนวนกลุ่มของประชากรที่ต้องการจำแนก 1 กลุ่มอยู่เสมอ หรือมีจำนวนกลุ่มมากกว่าตัวแปร จำนวนสมการจะเท่าตัวจำนวนตัวแปรที่จะใช้จำแนก สมการแต่ละสมการที่ได้จะพยายามแบ่งกลุ่มต่าง ๆ ที่ต่างกันให้มากที่สุด (สำราญ มีแจ้ง อ้างถึงใน ฌภพ น้ำใจดี, 2551 : 66)

กัลยา วานิชย์บัญชา (2551 : 35) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์จำแนกมีดังนี้

1. เพื่อหาสมการเชิงเส้นหรือฟังก์ชันจำแนกซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรแยกกลุ่ม หรือตัวแปรตาม (D) กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย $X_1, X_2, \dots, X_p ; p \geq 1$ โดยการสร้างสมการเชิงเส้นดังกล่าวจะต้องใช้ข้อมูลจริงที่ทราบกลุ่มอยู่แล้ว
2. เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป (Multivariate) โดยการเปรียบเทียบค่ากลางของกลุ่ม (Group Centroid)
3. เพื่อนำสมการ หรือฟังก์ชันจำแนกกลุ่มที่สร้างในข้อ 1 มาใช้ในการพยากรณ์ว่ากลุ่มใหม่ที่ยังไม่ทราบกลุ่มว่าควรจะอยู่ในกลุ่มใด เช่น ถ้ามีลูกค้ามาซื้อใหม่ อาจใช้ฟังก์ชันจำแนกกลุ่มพยากรณ์ว่าลูกค้ารายนี้จะเป็่ลูกหนี้ดีหรือลูกหนี้มีปัญหา โดยใช้ตัวแปรอิสระของลูกค้ารายดังกล่าว เช่น รายได้ ปริมาณหนี้เป็น อายุ เป็นต้น
4. เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ใช้ในการแบ่งกลุ่ม เช่น จากตัวอย่าง ลูกหนี้ธนาคาร ถ้าจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่ในรูปมาตรฐาน (Standardized Coefficient) และการทดสอบสมมติฐานพบว่า รายได้เป็นตัวแปรที่สำคัญในการแบ่งกลุ่ม หรือทำให้ลูกหนี้มีสถานภาพต่างกัน และตัวแปรปริมาณหนี้สำคัญรองลงมา
5. สามารถใช้ฟังก์ชันจำแนกกลุ่มที่สร้างในข้อ 1 มาใช้ในการประเมินเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องของการจำแนกกลุ่ม

เงื่อนไขของลักษณะตัวแปร

สำหรับการวิเคราะห์จำแนกซึ่งใช้หลักการของการวิเคราะห์ความถดถอย ประกอบด้วย ตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ ซึ่งตัวแปรแต่ละประเภทจะต้องมีลักษณะดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551: 41)

- 1) ตัวแปรตามควรเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม นั่นคือ เป็นข้อมูลชนิดนามบัญญัติ (nominal scale) หรือสเกลอันดับ (ordinal scale)

2) ตัวแปรอิสระควรเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ คือ เป็นข้อมูลชนิดสเกลอันดับ (interval scale) หรือสเกลอัตราส่วน (ratio scale) เนื่องจากตัวแปรจะต้องมีการแจกแจงแบบ multivariate normal กรณีที่มีตัวแปรเชิงกลุ่มผสมอยู่ด้วยต้องแปลงให้อยู่ในรูปตัวแปรเทียม

ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1) ตัวแปรอิสระมีการแจกแจงปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normal Distribution)
- 2) เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-covariance Matrix) ของตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่างต้องไม่แตกต่างกัน หากมีการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นที่กำหนดว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างกลุ่ม ต้องไม่แตกต่างกัน แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์มีขนาดใหญ่เป็น 20 เท่าของตัวแปรอิสระแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือสมาชิกไม่ต่ำกว่า 20 และมีจำนวนใกล้เคียงกัน (Hair et al, 2006:291) เพียงพอสำหรับดำเนินการวิเคราะห์จำแนกต่อไปได้

วิธีการสร้างสมการวิเคราะห์จำแนก

การสร้างสมการวิเคราะห์จำแนกมี 2 วิธี คือ วิธีทางตรง (Direct Method) และวิธีวิเคราะห์แบบมีขั้นตอน (Stepwise Method) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และลัดดาวัลย์ รอดมณี, 2528: 88 - 89)

- 1) วิธีทางตรง (Direct Method) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ตัวแปรทุกตัว โดยไม่ต้องพิจารณาผลของตัวแปรจำแนกที่มีต่อฟังก์ชัน
- 2) วิธีวิเคราะห์แบบมีขั้นตอน (Stepwise Method) เป็นวิธีการพิจารณาเลือกตัวแปรเข้าสมการทีละตัว และพิจารณาผลของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการแต่ละขั้นตอนด้วย ซึ่งมีวิธีการคัดเลือกหลายวิธี ได้แก่

' - พิจารณาค่า Wilks's Lambda โดยเลือกตัวแปรที่ทำให้ค่า Wilks's Lambda ที่มีค่าต่ำที่สุด

- พิจารณาค่า Rao's V หรือ Lowley - Hotelling Trace ซึ่งเป็นสถิติที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยถ้ากลุ่มมีความแตกต่างกันมาก ค่า Rao's V จะสูงในการเลือกตัวแปรด้วยวิธีนี้จะต้องเลือกตัวแปรที่ทำให้ค่า Rao's V สูงขึ้น

- พิจารณาค่า Mahalanobis Distance (D^2) การเลือกตัวแปรโดยวิธีนี้ จะเลือกตัวแปรที่มีค่า D^2 มากที่สุดของกลุ่มที่ใกล้กันมากที่สุด หรือมีค่า D^2 น้อยที่สุดตั้งแต่แรกเข้าสมการก่อน

- พิจารณาค่าความแปรปรวนเหลือให้น้อยที่สุด (minimizing residual variance)

ตัวแปรที่ทำให้ความแปรปรวนที่อธิบายไม่ได้ทั้งหมดเหลือน้อยที่สุด จะได้รับเลือกเข้าสมการ
- พิจารณาค่า Between - Group F เป็นค่าสถิติที่แสดงความแตกต่างระหว่างกลุ่มในการเลือกตัวแปรด้วยวิธีนี้ จะเลือกตัวแรกที่มีค่า F สูงที่สุด

สถิติที่สำคัญในการวิเคราะห์จำแนก

ในการนำเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกมาใช้จำเป็นต้องเข้าใจสถิติบางตัว เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความสำคัญของสมการวิเคราะห์จำแนก สถิติที่สำคัญประกอบด้วย (สุชาติ ประสิทธิ์ รัฐสินธุ์ และถัดดาวัลย์ รอดมณี, 2528: 90 - 91)

1) ค่าวิลค์ แลมบ์ดา (Wilks's Lambda) เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบความเป็นมาตรฐาน อำนาจการจำแนกของตัวแปรเดิมโดยที่ยังไม่ได้หักออกจากสมการจำแนก กล่าวคือ ถ้าค่าของ lambda มากเท่าใด หรือตัวแปรหรือข้อมูลที่เหลือจะอธิบายการเป็นสมาชิกของกลุ่มโดยสมการใหม่จะน้อยลงไปเท่านั้น สามารถแปลงค่า lambda เป็น Chi-square ได้ในการทดสอบความสำคัญทางสถิติ ถ้าค่าของ Chi-square ต่ำแสดงว่า Wilks's Lambda ไม่มีนัยสำคัญ

2) ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัล (Canonical Correlation) เป็นสถิติที่สามารถใช้ในการตัดสินใจ ความสำคัญของสมการเป็นมาตรฐานวัดความสัมพันธ์ของสมการกับ “กลุ่มของตัวแปร” ซึ่งระบุการเป็นสมาชิกกลุ่มนั้นๆ ของตัวแปรตามที่ชี้ให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับสมการที่หามาได้มากน้อยเพียงใด ค่าของ canonical correlation ที่ต่ำหมายความว่า สมการนั้นไม่สามารถใช้ในการคาดคะเนการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นได้ดี

3) ค่าไอเกน (Eigenvalue) เป็นค่าที่ได้จากการหาสมการการวิเคราะห์จำแนก ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของสมการค่ารวมของ Eigenvalue วัดความผันแปรทั้งหมด (total variance) ของตัวแปรอิสระ เมื่อค่า Eigenvalue แต่ละค่าคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละของค่ารวมของ Eigenvalue ทั้งหมด ค่าที่ได้สามารถนำไปใช้อ้างอิง ความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของสมการที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสมการวิเคราะห์จำแนกที่ได้ ได้ตามลำดับความสำคัญ ดังนั้น จึงสามารถใช้ค่า Eigenvalue กำหนดจำนวนสมการที่ต้องการหาได้โดยกำหนดค่าขั้นต่ำของ Eigenvalue ไว้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ

กุสุมา ถ่าน้อย อัจฉรา สัปพันซ์ และศุภศิริ หงส์ฤทธิพันธุ์ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงความต้องการในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 492 คน พบว่า นักเรียนต้องการศึกษาต่อจำนวนร้อยละ 96.75 และมีความประสงค์จะศึกษาต่อในสายสามัญและศาสนามากที่สุดร้อยละ 54.83 คนที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ มีสาเหตุมาจาก การต้องการหางานทำมากที่สุด ร้อยละ 43.75

พล เหลือรัมย์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อในราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ มีปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจคือ ปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านลักษณะของสถาบัน ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านลักษณะของสถาบัน ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญา ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ระดับแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คือ ด้านลักษณะของสถาบัน ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

ภาวรินทร์ สุรเชษฐวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ แผนการเรียนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของผู้เรียน และ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์ กับความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา คือ รายได้ของผู้ปกครอง รายได้ที่คาดหวังของผู้เรียน ความคาดหวังในอาชีพของผู้เรียน จำนวนพี่น้องที่กำลังศึกษาอยู่ในทุกระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของผู้ปกครองและทัศนคติกับความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

เพทาย ศิริมุสิกะ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ในการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 มีการรับรู้ข่าวสารมาก และมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยา

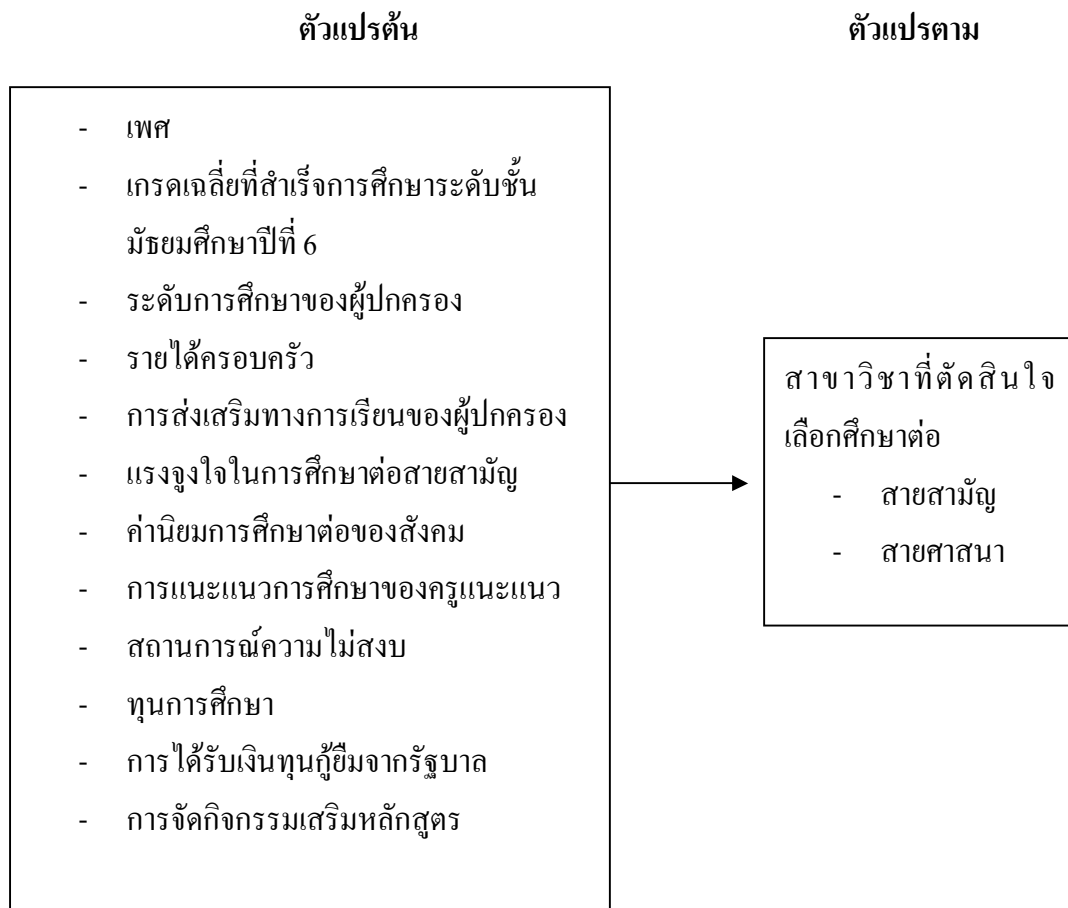
เขตปัตตานีเป็นอย่างดี นอกจากนี้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาชายแดนภาคใต้ และการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีมีพอสมควร สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ และผลการเรียนที่แตกต่างกันจะมีการตัดสินใจที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การรับรู้ข่าวสาร และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาชายแดนภาคใต้ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 ในการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในขณะที่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 ในการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี

คลฤดี สุวรรณศิริ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั่วประเทศ พบว่านักเรียนหญิงมีการตัดสินใจศึกษาต่อมากกว่านักเรียนชายเนื่องจากปัจจุบันผู้หญิงได้รับการยอมรับให้สามารถศึกษาต่อในระดับสูง มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานทัดเทียมกับผู้ชาย ส่งผลให้นักเรียนหญิงเกิดแรงจูงใจและตัดสินใจศึกษาต่อระดับสูงขึ้น และนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมีการตัดสินใจศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มีผลคะแนนต่ำ เนื่องจากพฤติกรรมการศึกษาของนักเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่มีผลการเรียนสูงจะมีความกระตือรือร้น ความเพียรพยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในด้านการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น นักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีและประกอบอาชีพรับราชการและนักธุรกิจ จะมีการตัดสินใจศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำและประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากบิดามารดาเป็นต้นแบบที่ดีส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การคาดหวังในการศึกษาต่อในระดับสูงของนักเรียน และพบว่านักเรียนที่ครอบครัวสถานภาพทางเศรษฐกิจดี จะมีการตัดสินใจศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทางการศึกษาโดยการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีค่าใช้จ่ายในรูปแบบค่าธรรมเนียมการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา และค่าครองชีพอื่น ๆ ดังนั้น นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ย่อมยากที่จะมีโอกาสศึกษาต่อเสมอภาคกับนักเรียนที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจดี ตัวแปรในด้านทัศนคติของนักเรียนต่อการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ได้แก่ ทัศนคติคุณค่าของการศึกษา ทัศนคติต่อความมั่นคงและก้าวหน้า ทัศนคติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนในการตัดสินใจ ทัศนคติต่อเกียรติยศชื่อเสียง ทัศนคติต่อเศรษฐกิจสังคม เป็นตัวกำหนดเงื่อนไข หรือเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความคาดหวังและมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในอนาคต เกิดความเพียรพยายามตั้งใจที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตัวแปรในด้านการรับรู้

ศักยภาพที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีการตั้งเป้าหมายในการศึกษาทำให้เกิดแรงบันดาลใจและพยายามหาวิธีที่จะไปถึงจุดหมาย มีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในการศึกษา และผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะตระหนักถึงความสามารถของตนและพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาอย่างเต็มที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาในระดับสูงขึ้น

อุษณีย์ แจ่มใส (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ในระดับมาก การตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยรังสิต จำแนกจากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่านักศึกษาที่เลือกกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา อาชีพบิดา ระดับการศึกษาบิดา แตกต่างกัน มีระดับการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยรังสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม อาชีพมารดา รายได้ผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของมารดาภูมิถิ่น และวิธีการสมัครเข้าศึกษาต่อ ไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบอีกว่าปัจจัยทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อมหาวิทยาลัยรังสิต ทั้งด้านเป้าหมายส่วนตัว ด้านความเชื่อ และด้านค่านิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กรอบแนวคิดวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดวิจัย